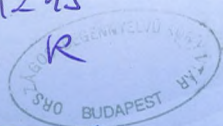
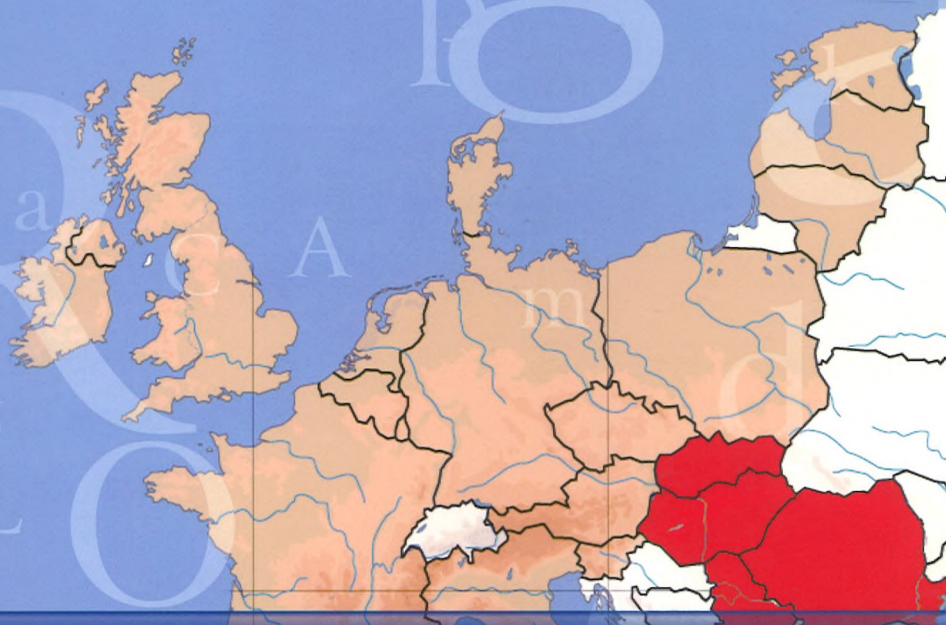

12 95

Slovenčinár

Celoštátna slovenská samospráva

Slovenčinár

Bekésská Čaba 2008

Slovo zodpovedného vydavateľa

Milí čitatelia!

Po vydaní viacerých ročníkov jediného slovenského pedagogického metodického časopisu, vychádzajúceho mimo hraníc Slovenskej republiky, držíte v rukách tentokrát ďalšiu kuriozitu: je to – ako sme to my pracovne nazvali – prvé medzinárodné číslo Slovenčinára. Pracovné pomenovanie pritom môže zavádzať, veď tu nejde o žiadnu internacionalitu, ale o ten istý národ, o národ slovenský, príslušníci ktorého – v danom prípade slovenčinári, teda krajanovia – pôsobia v rôznych krajinách strednej Európy. V krajinách, v ktorých žije aj početne značná slovenská národnostná menšina s vlastnými dejinami, kultúrou a v neposlednom rade i školským systémom. Pretrvávajú v Maďarsku, Rumunsku a Srbsku, a je to národnosť, ktorá sa živí z dvojitých koreňov. Z tých pradávnych, z hornouhorskej materskej zeme, ale aj z tých historicky bližších, sčasti spoločných, osídleneckých. Ako to dôkladne spracoval aj v tomto čísle spomínaný, nami všetkými uznávaný báčskopetrovský rodák Ján Sirácky.

Slovenčinár už aj skôr dával priestor kolegom slovenčinárom z Rumunska a Vojvodiny, ktorí túto možnosť, na našu veľkú radosť, aj využívali. Ale od terajšieho prvého krajanského čísla očakávame systematickú odbornú spoluprácu, a to nielen na jeho stránkach. Kladný novinársky predobraz máme už v spoločnom vydávaní Dolnozemskeho Slováka, ale v tomto prípade môže ísť, a určite aj pôjde, o praktickú spoluprácu a výmenu skúseností našich slovenských pedagógov. Sme presvedčení o tom, že to bude osožné pre každého z nás.

Náš Slovenčinár bol pôvodne ročenkou. Toto významné krajanské číslo vychádza však vďaka finančnej podpore vlády Slovenskej republiky a Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí už ako druhé vydanie v roku 2008. Nazdávam sa, že by sme zvládli – pričinením Slovenského pedagogického metodického centra v Békešskej Čabe – a určite aj potrebovali solídny kvartálnik. Veď naši slovenskí pedagógovia nie vždy majú v krajinách svojho pôsobenia chápaté odborné slovenské zázemie. Otváralo by to priestor aj našim patronátnym inštitúciám na Slovensku, vrátane ministerstva školstva, doškoľovacích stredísk pedagógov, škôl v prírode atď. A mali by sme zapojiť do tohto nového krvného obehu výmeny odborných skúseností a progresívnych foriem spolupráce s odborníkmi na Slovensku i ďalšie krajiny v regióne so slovenským národnostným školským systémom, ako sú napríklad Poľsko a Ukrajina.

Ďalšie perspektívy sa otvárajú však nielen pred našimi odborníkmi. Pojem „slovenčinár“ znamená na prvý pohľad učiteľa slovenčiny. Na druhý aj vysokoškolského poslucháča tohto odboru. Na tretí – aj keď to neuvádza ani Krátky slovník slovenského jazyka, ktorý mám poruke – „slovenčinár“ by mal byť každý záujemca o našu materčinu, komu na nej záleží. Myslím si, že v tomto a vo všetkých ďalších číslach krajanského Slovenčinára si každý z nich prídre na svoje.

Ján Fuzik, predseda CSS

Slovo redakcie

Vážený čitateľ!

V rukách držíš najnovšie číslo nášho medzinárodného národnostného metodického časopisu v materinskom jazyku.

Redakčná rada chce aj touto cestou poďakovať všetkým, ktorí svojimi tvorivými nápadmi, postrehmi a hodnoteniami obohatili stránky nového Slovenčinára. Slovenský svet mimo materskej krajiny si počas stáročnej histórie v obklúčení inoetnického prostredia vytvoril svoje špecifické hodnoty. Dúfame, že tento mimoriadne bohatý a mnohotvárný svet sa odráža aj na našich stránkach.

Nájsť tu môžeš príspevky o školskom systéme, o učebných osnovách slovenského jazyka a literatúry, o nových spôsoboch motivácie žiakov, o formách tvorivého vyučovania slovenskej vzdelanosti, o mimoškolských aktivitách a o snahe skvalitniť výučbu v menšinovom prostredí.

Toto číslo má byť pre teba inšpiráciou, ktorá ti pomôže zvládnuť neľahké úlohy menšinového učiteľa. Zároveň ti dáva istotu, že tento náročný boj nevedieš sám.

Veľa príjemných chvíľ pri čítaní, mnoho úspechov v práci a najmä veľa zdravia a síl pri uplatňovaní tvorivých postupov v učiteľskej praxi ti želá

redakcia

Obsah

<i>Slovo zodpovedného vydavateľa</i>	2
<i>Slovo redakcie</i>	3
<i>Program pre nadaných</i>	7
<i>Asociácia slovenských pedagógov a jej miesto v slovenskom menšinovom školstve vo Vojvodine</i>	11
<i>Národnostné školstvo v Rumunsku</i>	15
<i>Osnovy a vyučovanie slovenského jazyka a literatúry v Rumunsku</i>	19
<i>Účinnosť komplexného systému zabezpečenia kvality v oblasti komunikácie inštitúcie s jej okolím – prezentácia békeščabianskeho modelu</i>	23
<i>Slovenčina netradične</i>	29
<i>Škola a dedičstvo</i>	33
<i>Školský časopis Okienko vo vyučovaní slovenčiny na Základnej škole Jána Čajaka v Petrovci</i>	43
<i>Halúzka</i>	49
<i>Divadlo ako rozprávka vo výchove k citu pre materinský jazyk</i>	51
<i>Spomienky na Jána Siráckeho</i>	53

Program pre nadaných

Systém slovenského národnostného školstva v Maďarsku tvoria dnes inštitúcie na každom stupni, od škôlky po vysoké školy. Skoro v každej osade obývanej Slovákmi, kde sa v školách vyučuje slovenčina, prebieha aj predškolská príprava detí v slovenskom jazyku. Popri type škôl, kde sa vyučuje slovenčina ako predmet, máme štyri dvoj-
jazyčné školy a jednu slovenskú základnú školu. Prevádzkovateľom troch dvojjazyčných škôl s regionálnou pôsobnosťou, ktoré majú aj kolégium, je CSS.

Nakoľko je pre vyučovanie slovenského jazyka v základných školách dôležitá predškolská jazyková príprava, tak je aj úroveň vyučovania a osvojovania si jazyka pevným základom pre stredoškolské štúdium. Najviac žiakov v systéme slovenského národnostného školstva v Maďarsku je v základných školách, ich počet bol v minulom školskom roku okolo 4500. Väčšina týchto žiakov po ukončení 8.ročníka vystúpi zo systému národnostného školstva. Tí, ktorí chcú pokračovať v štúdiu slovenského jazyka, si môžu vybrať medzi dvoma gymnáziami. Jednojazyčné slovenské gymnázium je v Budapešti, dvojjazyčné v Békešskej Čabe. Po maturite na gymnáziu sa na vysokú školu, na učiteľské odbory alebo slavistiku, prihlasuje čoraz menej študentov. Na vysokých školách v Maďarsku však máme päť kateder, kde môžu študovať naši poslucháči. Otvorená je aj cesta na Slovensko, kde si môžu vybrať z pestrejšej palety študijných odborov.

V poslednom desaťročí jednak zosilnela tendencia poklesu počtu žiakov aj v národnostných školách, čo sa výrazne prejavuje hlavne na strednom a najvyššom stupni slovenského národnostného školstva. Problémom však je aj klesajúca úroveň osvojovania si slovenského jazyka na základnom stupni. S týmto problémom zápasia aj vysoké školy, ktoré sú nútené prijať aj takých poslucháčov, ktorí po základnej škole vystúpili zo systému a vrátia sa doň po štyroch-piatich rokoch. Posilniť stredoškolský systém slovenského národnostného školstva v Maďarsku sa zdá byť neľahkou úlohou.

Cieľom CSS je zastaviť a obrátiť túto tendenciu, preto podporuje tvorivé nápady, aktivity a programy zamerané na zvýšenie počtu žiakov a úrovne osvojovania si slovenského jazyka v systéme slovenského národnostného školstva.

Z iniciatívy Slovenského gymnázia v Békešskej Čabe bol vypracovaný a v roku 2006 Valným zhromaždením CSS prijatý program na podporu talentovaných slovenských žiakov, ktorí po ukončení základnej školy chcú pokračovať v štúdiu na Slovenskom

gymnázium v Békešskej Čabe alebo v Budapešti, ako aj ich pedagógov, ktorí sa popri svojich pracovných povinnostiach venujú týmto žiakom.

Program pozitívne motivuje a podporuje žiakov a ich učiteľov-mentorov formou finančnej podpory, štipendia. Povzbudzuje študujúcu generáciu vzdelávať sa v jazyku predkov, rozvíjať jazykové zručnosti v slovenských školách aj v mimoškolskej činnosti, aktívne využívať jazyk počas pobytov na Slovensku. Pedagógovia čabianskej slovenskej školy, iniciátori tohto programu, vychádzali z presvedčenia, že slovenským učiteľom na národnostných školách v Maďarsku nemôže byť ľahostajné, ako sú ich žiaci schopní osvojiť si a používať jazyk svojich predkov. Veríme, že takouto formou spolupráce medzi žiakom a jeho učiteľom zachránime nemálo cenných ľudí pre našu národnosť.

Učiteľ ako dobrý mentor počas programu povzbudzuje, usmerňuje a podľa potreby pomáha žiakovi pri práci až po dosiahnutie konečného cieľa, až po prijatie na gymnázium. Mentorom môže byť učiteľ slovenského jazyka a literatúry, resp. učiteľ predmetu, ktorý sa vyučuje po slovensky v jedno-, dvojязыčných školách a v školách, kde sa slovenčina vyučuje ako predmet.

Žiak sa môže prihlásiť do programu s odporúčaním svojho mentora-učiteľa. Doba poskytovania podpory je maximálne tri polroky. Prihlásiť sa môžu siedmci a ôsmaci, žiaci slovenských národnostných základných škôl v dvoch etapách vrámci daného školského roka, v septembri, resp. v januári. Do programu sa môžu zapojiť takí žiaci, ktorí si obľúbili hodiny slovenského jazyka a chcú sa zdokonaľiť v jazyku svojich predkov, spoznať ich minulosť.

Prvým krokom žiaka je vybrať si mentora, čiže učiteľa, s ktorým bude spolupracovať dennodenne počas celého programu. Nemenej dôležitý je súhlas a dôvera zo strany rodičov. Napísať životopis je prvou úlohou, ktorú žiak musí vykonať, aby ho do programu vybrali.

Program ponúka pre nich inšpiráciu, tvorivý zápal, ale zaslúženú odmenu môžu dostať len po splnení všeobecných i špeciálnych požiadaviek, stanovených v programe. Po zaregistrovaní sa má každý účastník snažiť zdokonaľovať v slovenčine, zapojiť sa do mimoškolských aktivít, súťaží a učiť sa tak, aby na konci polroku nemal na vysvedčení horší priemer ako 4,00/dobrá. Nemenej dôležitá je zberateľská a tvorivá činnosť. V prvom polroku žiaci pripravujú projektové práce na danú tému, ktorá je v 7. triede *Ja a moja rodina* v rozsahu štyri strany. Rukou písaná práca môže byť doplnená ilustráciami a fotkami. V druhom polroku majú prečítať novelu alebo poviedku a pripraviť čitateľský denník, alebo uspieť na súťaži zo slovenského jazyka, resp. zo slovenskej vzdelanosti.

V ôsmom ročníku žiaci spĺňajú podobné požiadavky, no na vyššej jazykovej úrovni. Témou projektových prác je *Poverový svet Slovákov žijúcich v Maďarsku* alebo *Významné dni a sviatky Slovákov v Maďarsku*. Tieto práce môžu spracovať formou reportáže,

opisu, poviedky alebo výkladu. Aj v ôsmom ročníku je podmienkou účasť na súťažiach, ako aj v táboroch na Slovensku.

Realizácia programu sa začala v školskom roku 2006/2007. Program rozbehlo Slovenské pedagogické a metodické centrum založené CSS v roku 2006. Vtedy bola jeho činnosť rozšírená aj na školské inštitúcie. Prvýkrát bol súbeh pre žiakov vypísaný v roku 2006, a to pre žiakov 7. triedy základných škôl. Do programu sa v prvom ročníku na odporúčanie svojich mentorov prihlásilo 18 žiakov. Najviac, a to 7 žiakov, sa zapojilo zo Sarvaša a 5 žiakov z Békešskej Čaby. Medzi prihlásenými boli 2 žiačky zo Sátoraljaújhely (Nové Mesto pod Šiatrom), 2 žiačky z Luciny, 1 žiačka zo Slovenského Komlóša a 1 žiak z Budapešti. Zo siedmich sarvašských študentiek len jedna nevyhovela stanoveným požiadavkám. Ostatné sú už študentkami Slovenského gymnázia v Békešskej Čabe. Zo základnej školy v Békešskej Čabe uspel každý a v školskom roku 2008/2009 začal štúdium na gymnáziu. Žiačky z Luciny a Sátoraljaújhely (Nové Mesto pod Šiatrom) študujú už na budapeštianskom gymnáziu.

V II. ročníku v roku 2007 sa prihlásilo a do programu zapojilo 9 žiakov, sedem z Békešskej Čaby a dve žiačky zo Sarvaša.

V roku 2008 založila CSS Verejnoprospešnú nadáciu pre Slovákov v Maďarsku, úlohou ktorej bude - medzi inými - zabezpečiť a udeliť finančné prostriedky tým žiakom, ktorí budú úspešní. Kuratórium nadácie má každoročne za úlohu vypísať súbeh pre žiakov a mentorov a schvaľovať počet prijatých žiakov do programu na základe návrhu SPMC. Súbeh III. ročníka programu uverejníme v ľudových novinách, ako aj na webovej stránke SPMC v novembri. Za financovanie horeuvedeného štipendijného programu v roku 2008 môžeme poďakovať štátnemu fondu Úradu vlády Maďarskej republiky.

Verím, že v budúcnosti táto skvelá iniciatíva prinesie osoh pre našu národnosť, a že sa nám podarí rozšíriť program aj pre našu stredoškolskú generáciu.

Asociácia slovenských pedagógov a jej miesto v slovenskom menšinovom školstve vo Vojvodine

ASP bola založená v roku 2001 s cieľom skvalitniť slovenské menšinové školstvo vo Vojvodine, ktoré v deväťdesiatych rokoch minulého storočia značne upadlo a hrozilo nebezpečenstvo jeho ďalšieho úpadku. Konkrétnym dôvodom celkového úpadku školstva v Srbsku a menšinového zvlášť bola politická a ekonomická kríza v krajine a totálna centralizácia, ktorá bola zakotvená v zákone o vzdelávaní z roku 1990. Tým sa všetky právomoci, ktoré mala Autonómna pokrajina Vojvodina, zrušili, v dôsledku čoho takmer v úplnosti prestala starostlivosť o slovenské menšinové školstvo (ale i o ostatné, nielen slovenské). APV (Autonómnou pokrajinu Vojvodinu) vyzdvihujem z tých dôvodov, že v nej žije veľká väčšina príslušníkov slovenskej menšiny v Srbsku, takže sa aj údaje o slovenskom školstve vzťahujú na túto oblasť.

APV mala do roku 1990 právomoc organizovať školstvo vo svojej oblasti, ako srbské, tak i menšinové. Možno konštatovať, že v tých časoch bolo menšinové školstvo úplne rovnoprávne so školstvom väčšinového srbského národa. Celkový systém školstva vo Vojvodine v tom čase bol, dovoľm si povedať, na vyššej úrovni, než je to dnes, hoci od demokratických zmien prešlo takmer desať rokov.

Všetky uvedené okolnosti nás prinútili rozmyšľať o spôsoboch vlastného organizovania sa, aby sme tieto čoraz vypuklejšie problémy aspoň zjemnili, ak nie odstránili. Išlo predovšetkým o problémy súvisiace so slovenčinou ako učebným predmetom. Bolo totiž jasné, že keď po vypracovaní nových učebných osnov zo srbčiny ako materinskej reči nebolo žiadnych návrhov a podnetov zo strany štátnych inštitúcií pre podobné aktivity aj v oblasti menšinových jazykov (nebolo to iba zo slovenčiny), táto práca bola ponechaná na samotné menšiny. Štátne inštitúcie tieto špecifické problémy menšín ani nemali v pláne riešiť. Podobná situácia bola i keď išlo o odborné zdokonaľovanie sa učiteľov v slovenskej reči a o modernizáciu vyučovacieho procesu. Z uvedených dôvodov bolo vo februári roku 2001 na Gymnázium Jána Kollára v Petrovci zorganizované stretnutie osvetových pracovníkov – predstaviteľov všetkých stupňov vzdelávania (predškolské, základné a stredné) s cieľom vyriešiť tieto problémy. Iniciátormi bolo vedenie gymnázia (riaditeľka V. Boldocká a psychologička T. Korošová). Na uvedenom stretnutí bolo dohodnuté, že je potrebné založiť mimovládnu organizáciu pre oblasť slovenského menšinového školstva, ktorá by predovšetkým organizovala odborné semináre zamerané

najmä na slovenčinu a na modernizáciu vyučovacieho procesu vo všetkých vyučovacích predmetoch. Bola to základná iniciatíva pre vznik Asociácie slovenských pedagógov (ASP). V máji sa konalo zakladajúce zasadnutie a do júna bola vykonaná aj jej úradná registrácia. ASP má úrad v budove gymnázia a aj väčšina aktivít sa konala a koná aj v súčasnosti v priestoroch gymnázia a žiackeho domova v B.Petrovci. Zrejme je to bez akejkolvek finančnej úhrady, a preto to aj vyzdvihujem, lebo bez tejto pomoci gymnázia by ASP sotva mohla pracovať.

Už v roku 2001 boli uskutočnené dva veľké a organizačne náročné semináre zamerané na modernizáciu vyučovacieho procesu (pod názvom MIŠ-multimediálna interaktívna škola). Semináre boli zamerané predovšetkým na slovenčinu ako materinský jazyk a spoločenské vedy (dejepis, hudobnú a výtvarnú výchovu). Boli to semináre organizované s cieľom modernizovať učebné programy slovenčiny ako materinskej reči, ale i predstaviť nové metodické spôsoby výučby na základných a stredných školách. V rámci týchto seminárov boli prezentované i nové metódy práce v materskej škole v Petrovci metódou step by step. Obsah seminárov uvádzam podrobnejšie preto, lebo to po dlhom čase (10 rokov) boli prvé odborné semináre pre učiteľov na slovenských menšinových školách vo Vojvodine. Vtedy sme mali príležitosť prvýkrát vidieť uplatnenie počítača vo vyučovaní. Môžem konštatovať, že to bolo významným podnetom pre ďalšiu prácu na odbornom zdokonaľovaní učiteľov na základných a stredných školách. Tieto prvé semináre boli realizované za pomoci odborníkov z Filozofickej fakulty v Novom Sade (Dr. M. Myjavcová, Dr. M. Harpán, Dr. J. Hodoličová, Dr. S. Čelovský, Dr. Z. Spevák), ale i za pomoci profesorov gymnázia a základných škôl. V rámci uvedených seminárov boli prostredníctvom dielní určené oblasti, ktoré by mali byť zahrnuté v nových učebných osnovách slovenčiny ako materinskej reči pre všetky stupne základných a stredných škôl. Tieto východiská využívajú aj dnes odborníci, resp. skupiny odborníkov, pri vypracúvaní učebných osnov. Podobným spôsobom boli na uvedených seminároch určené obsahy zo slovenských národných dejín, hudobnej a výtvarnej kultúry, o ktoré boli neskoršie doplnené učebné osnovy týchto vyučovacích predmetov na slovenských základných školách a gymnáziách. Tieto semináre boli finančne podporené Fondom otvorenej spoločnosti v Belehrade.

V rámci Asociácie bol neskôr vytvorený i aktív prírodných vied a aktív riaditeľov. Počas sedemročnej činnosti si Asociácia vytvorila stabilné miesto v celkovom systéme slovenského menšinového školstva vo Vojvodine.

V jej činnosti sa ako najvýznamnejšie formovali tri základné oblasti aktivít:

1. Aktivity vyplývajúce z projektov v oblasti školstva

Učitelia z materských, základných a stredných škôl so slovenskou vyučovacou rečou píšú prostredníctvom ASP projekty a uchádzajú sa o finančné prostriedky na ich realizáciu. ASP je buď nositeľom projektu, alebo partnerskou organizáciou. Finančné prostriedky na ich realizáciu sú hlavne zo Slovenska USŽZ, z Pokrajinského sekretariátu pre menšiny alebo iných sekretariátov Výkonnej rady AP Vojvodiny a iných Fondov čo je zriedkavejšie. Tieto aktivity sú najpočetnejšie a doteraz boli týmto spôsobom zorganizované desiatky odborných seminárov vo všetkých oblastiach vzdelávania. Ako najúčinnnejšia forma tohto odborného zdokonaľovania sa ukázala spolupráca s metodikmi zo SR.

Početné projekty boli medzinárodné a vzťahovali sa na spoluprácu slovenských pedagógov, resp. žiakov zo Srbska, Maďarska, Rumunska atď. Boli projekty zamerané na výskum určitého pedagogicko-psychologického problému medzi slovenskými žiakmi, komparácia so srbskými žiakmi a iné. Vypracované boli metodické pokyny k učebným osnovám zo slovenčiny v elektronickej forme, didaktické pomôcky, každoročne prebieha kurz pre vedúcich speváckych zborov na školách, kurzy informatiky, veľký projekt Výchova pre TUR vo Vojvodine, ktorý bol financovaný z Fondu Bratislava - Belehrad atď.

2. Odborné prednášky pre učiteľov, prezentácie kníh, učebníc, účasť ako spoluorganizátora na súťažiach (napr. recitátorov)

Odborné prednášky tunajších a zahraničných odborníkov (akademik D. Kováč – historik bol hosťom ASP), prezentované boli nové knihy, napr. Dr. M. Myjavcovej: Bolo ako nebude, State o našej slovenčine, Ústav pre učebnice z Nového Sadu predstavuje nové učebnice (zo slovenčiny), ale i nové preklady všetkých učebníc do slovenčiny.

3. Aktivity súvisiace s riešením problémov v oblasti menšinového slovenského školstva a spolupráca s inými mimovládnyimi organizáciami

ASP sa snaží identifikovať a riešiť problémy vyplývajúce zo špecifik menšinového školstva, na ktoré naše štátne orgány nemajú dostatočný sluch (napr. skladanie odborných skúšok, teraz je to skúška o licenciu, slovenskí učitelia ju skladajú v srbských školách, problém akreditácie odborných seminárov v slovenskej reči a pod). Od roku 2003 po sformovaní NRSNM (Národnostná rada slovenskej národnostnej menšiny) v Srbsku bol v rámci Rady zvolený Výbor pre vzdelávanie, ktorý postupne preberá starostlivosť o naše slovenské školstvo vo Vojvodine. Som presvedčená, že tieto problémy bude ako

štátna inštitúcia schopný ľahšie riešiť. ASP spolupracuje s Výborom pre vzdelávanie a ich práca sa vzájomne dopĺňa.

Na záver si dovoľujem konštatovať, že počas sedemročnej činnosti bola Asociácia významným iniciátorom aktivít na zveladenie slovenského menšinového školstva v Srbsku, koordinátorom medzi školami a pomocnou rukou pri riešení početných problémov. Verím, že miesto, ktoré má v slovenskom menšinovom školstve vo Vojvodine, si zachová aj do budúcnosti a náplň jej práce bude v jeho ďalšom zvelaďovaní.

Národnostné školstvo v Rumunsku

a. Na úvod : všeobecné úvahy

V Rumunsku je prístup ku vzdelávaniu a výchove zabezpečený a organizovaný tak, aby všetci občania mali rovnaké šance vzdelávať sa, bez rozdielu na národnosť, pohlavie, rasu, materiálne a sociálne podmienky, politickú príslušnosť a náboženstvo. Štát zabezpečuje právo národnostným menšinám, aby sa vzdelávali v materinskom jazyku a aby študovali materinský jazyk v národnom školskom systéme. Školský zákon predkladá v tom istom čase aj povinne študovať rumunský jazyk.

a.1. V Rumunsku existujú tri typy organizovania školstva pre národnostné menšiny, na rôznych úrovniach:

- A. Školské ustanovizne s vyučovaním v materinskom jazyku pre nasledovné menšiny: Bulhari, Česi, Chorváti - majú len prvý stupeň (I – IV), Maďari, Nemci, Srbi, Slováci a Ukrajinci - majú všetky tri stupne (I -IV, V-VIII, IX- XII).
- B. Školské ustanovizne s tzv. čiastočným vyučovaním v materinskom jazyku (60% v rumunskom jazyku a 40% v materinskom jazyku) pre nasledovné menšiny: Chorváti a Turci.
- C. Školské ustanovizne s vyučovaním materinského jazyka na školách s vyučovacím jazykom rumunským, pre nasledovné menšiny: Arméni, Bulhari, Česi, Gréci, Poliaci, Nemci, Maďari, Srbi, Slováci, Turci, Ukrajinci.

a.2. XII. kapitola, články 118 / 126 v Školskom zákone, spresňujú podmienky organizovania a priebehu vzdelávania sa v materinskom jazyku pre národnostné menšiny.

a.3. Podľa organizovania a priebehu školstva v Rumunsku pripadá hlavná úloha v zabezpečení práv na vzdelávanie Ministerstvu školstva, školským župným správam, ako aj vedeniam školských ustanovizní, ktoré čím ďalej, tým viac dostávajú autonómiu v rozhodovaní o každodennej činnosti školy. Štátne školstvo je bezplatné, a preto je štát povinný zabezpečiť rozpočet pre národnostné školy. Učebné plány, školské osnovy, ako aj učebnice v materinskom jazyku pre povinnú školskú dochádzku (pre I. až X. ročník) zabezpečuje Ministerstvo školstva.

a.4. Pedagógovia pre školský systém národnosti sú pripravovaní v rámci vysokých škôl v Rumunsku (vo väčšine) a pochádzajú z radov menšín.

a.5. Vyučovanie v materinskom jazyku je organizované v samostatných školách alebo

tzv. sekciách, napr. rumunsko–slovenské, rumunsko–nemecké atď. Tak v samostatných školách, ako aj v sekciách prebieha vyučovací proces v materinskom jazyku. V sekciách je materiálna základňa (knižnice, laboratória, kabinety, športové haly atď.) spoločná, škola má jedno vedenie a obyčajne zástupca riaditeľa je z radov menšiny, podľa čl. 126 školského zákona. V takýchto školách sa mimoškolské činnosti odohrávajú aj v materinskom jazyku, aj v rumunskom jazyku.

a.6. Kurikulum pre národnostné školstvo sa v kontexte rumunského školstva zaraďuje do štandardov predpísaných Európskou úniou.

b. Vzdelávanie v slovenskom jazyku a štúdium slovenského jazyka

Podľa posledného sčítania obyvateľstva v roku 2002 žije v Rumunsku okolo 17 226 Slovákov. Slovenská menšina je koncentrovaná v župách Arad, Bihor, Zilaj a Timiș.

b.1. Slováci sa usadili na terajšom území Rumunska pred viac ako 200 rokmi a zachovali si svoju jazykovú, etnickú a kultúrnu identitu práve vďaka školám. Systém školstva s vyučovacím jazykom slovenským je súčasťou národného školského systému a má stabilnú sieť zloženú z materských škôl, základných štvorročných škôl, osemročných škôl a dvoch stredných škôl, Školské stredisko *Jozefa Gregora Tajovského* v Nadlaku, župa Arad, a Teoretické lýceum *Jozefa Kozáčka* v Bodonoši, župa Bihor. Týmto sa Slováci zaraďujú medzi národnosti, ktoré majú vyučovanie v materinskom jazyku v Rumunsku (napr. Maďari, Nemci, Srbi, Ukrajinci). Okrem tohto typu škôl existujú ešte aj školy s vyučovacím jazykom rumunským, v ktorých žiaci slovenskej národnosti študujú slovenský jazyk ako predmet. Vo väčšine škôl fungujú kvalifikovaní učitelia. Stredná škola v Nadlaku s vyše 60-ročnou tradíciou si vychovala učiteľov pre materské školy a základné štvorročné školy s vyučovacím jazykom slovenským, posledná promócia bola v školskom roku 2007/2008 s dvojitou špecializáciou: vychovávateľky a učitelia pre prvý stupeň. Pre ostatné predmety – matematika, fyzika, chémia atď. – sa naši vyučili na univerzitách v Rumunsku a v poslednej dobe aj na univerzitách na Slovensku.

b.2. Zdokonaľovanie a doškolovanie učiteľov všetkých stupňov sa uskutočňuje v Rumunsku v rámci metodicko–pedagogických kurzov, ktoré organizuje Ministerstvo školstva, školské župné správy alebo na Slovensku v rámci Metodického centra pri Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Na základe Programu spolupráce v oblasti školstva medzi MŠ Rumunska a MŠ Slovenska sa každoročne zúčastňuje na týchto kurzoch 25 učiteľov všeobecnovzdelávacích predmetov zo všetkých stupňov všetkých slovenských škôl z Rumunska. Posledný variant medzirezortného Programu bol podpísaný vo februári tohto roku na pôde Ministerstva školstva v Bukurešti. V Programe je zakotvený článok, ktorý sa vzťahuje výlučne na slovenskú menšinu v Rumunsku. Výhody vyplývajúce z článku sú:

- absolventi stredných škôl (z Nadlaku a z Bodonoša) môžu ísť študovať na rôzne fakulty na Slovensko a dostávajú vládne štipendia
- každoročne sa 50 žiakov a 4 učitelia zúčastňujú školy v prírode v Detvianskej Hute
- každoročne sa 25 učiteľov zúčastňuje na doškolovacích kurzoch
- na požiadavku rumunskej strany vysielala slovenská strana učiteľov na slovenské školy v Rumunsku.

Na základe Programu pracujú v Teoretickom lýceu *Jozefa Kozáčka* v Bodonoši, v Základnej osemročnej škole v Novej Hute v župe Bihor a v škole na Gemelčičke v župe Zilaj hostujúci učitelia pre slovenský jazyk a literatúru zo Slovenska.

b.3 Učebný plán pre školy s vyučovacím jazykom slovenským je totožný s učebným plánom pre rumunské školy. Okrem spoločných predmetov majú v učebnom pláne naše školy slovenský jazyk a literatúru a Dejiny a tradície Slovákov v Rumunsku, v VI. a VII. ročníku aj náboženstvo. Učebnice slovenského jazyka pre I. až IX. ročník boli vydané Pedagogickým nakladateľstvom v Bukurešti a okrem nich majú žiaci aj učebnice, ktoré DZSČR zakúpil na Slovensku. Na stredných školách používajú žiaci okrem učebníc aj Antológiu literárnych textov, ktorú vydal DZSČR. Pre ostatné predmety, t. j. matematika, fyzika, chémia, biológia, zemepis, občianska výchova, vedomosti o prírode sú učebnice preložené z rumunčiny. Finančné náklady na vydanie preložených učebníc hradilo MŠR. Osnovy pre SJL boli schválené na MSR pre všetky ročníky. Okrem toho aj osnovy pre SJL potrebné pri obsadení voľných miest v školách, ako aj pre obdržanie karietových stupňov boli vypracované tímom slovenčinárov a schválené MŠR.

b.4. MŠR organizuje každoročne celoštátne kolo súťaže zo slovenského jazyka a literatúry pre žiakov VII. až XII. ročníka. Okrem Slovákov sa na tejto súťaži zúčastňujú aj Srbi a Česi. Je to veľmi dobrá výmena skúseností tak pre žiakov, ako aj pre učiteľov. Tí najlepší sú na celoštátnom kole odmenení MŠR peňažnými cenami. Okrem týchto cien dostávajú všetci účastníci odmenu aj od iných sponzorov, ako DZSČR, Veľvyslanectvo SR a i. Oddelenie pre interetnické vzťahy pri Vláde Rumunska každoročne financuje výhercom súťaže vychádzky či už po krajine, alebo do cudziny.

b.5. Demokratický Zväz Slovákov a Čechov v Rumunsku pod záštitou MŠ každoročne organizuje a financuje porady učiteľov zo slovenských škôl. Na porady sú obyčajne pozvaní odborníci z MC UMB z Banskej Bystrice a takýmto spôsobom sa zabezpečí odborná metodická stránka stretnutia.

b.6. Tak MŠR, ako aj školy spolupracujú so ZÚ v Bukurešti, darovali materským školám a školským knižniciam didaktické materiály, knihy, učebnice.

b.7. Na MŠR funguje Odbor pre národnostné školy na úrovni štátneho tajomníka. A niektoré menšiny majú svojich odborníkov, ktorí zastávajú záujmy národností v odbore školstva.

c. Štúdium slovenského jazyka na rumunských školách

Druhý typ škôl, v ktorých prebieha štúdium slovenského jazyka, sú školy s vyučovacím jazykom rumunským, v ktorých žiaci slovenskej národnosti môžu študovať aj slovenský jazyk. Takéto školy sú v župách Arad, Bihor a Timiș.

Osnovy a vyučovanie slovenského jazyka a literatúry v Rumunsku

Už v prvých rokoch kolonizácie si dolnozemskí Slováci uvedomovali potrebu vzdelania pre svoje deti, a preto pri zostavovaní osadníckych zmlúv požadovali možnosť vytvoriť si vlastné cirkevné školy. V priebehu 18. a začiatkom 19. storočia sa im podarilo vybudovať rozsiahlu a efektívnu sieť slovenských evanjelických škôl.

V duchu týchto snáh vzniklo v Nadlaku až osem slovenských škôl. Boli to školy konfesijné, vydržované z cirkevných fondov. V 20. storočí vznikla sieť škôl s vyučovacím jazykom slovenským aj v župách Bihor a Sălaj. Po druhej svetovej vojne bolo v Nadlaku založené nadlacké slovenské gymnázium, ktoré začalo vychovávať vlastných učiteľov a intelektuálov vôbec.

V súčasnosti sa v Rumunsku zachovala pomerne rozsiahla sieť škôl s vyučovacím jazykom slovenským. Okrem základných škôl fungujú aj dve stredné školy v Bodonoși a v Nadlaku. V školách s vyučovacím jazykom slovenským v Rumunsku sa takmer všetky predmety vyučujú v slovenskom jazyku, vynímajúc zemepis Rumunska a dejiny Rumunov. Vyučuje sa podľa všeobecne platných osnov vypracovaných na úrovni Ministerstva školstva. Vyučovanie slovenského jazyka a literatúry v Rumunsku prebieha tiež podľa osnov vypracovaných na úrovni ministerstva. Pred rokom 1989 vypracúvali osnovy učitelia vyučujúci slovenský jazyk a literatúru na školách s vyučovacím jazykom slovenským.

Po roku 1989 bola iniciovaná reforma rumunského školského systému, ktorá predpokladala aj zmenu školských osnov pre všetky vyučovacie predmety, čiže aj osnov pre vyučovanie slovenského jazyka a literatúry. Vypracovaním osnov bola poverená Národná rada pre kurikulum (Consiliul Național pentru Curriculum). V rámci tejto rady boli založené pracovné skupiny, úlohou ktorých bolo vypracovať osnovy pre jednotlivé predmety. Boli založené pracovné skupiny aj pre vypracovanie osnov na vyučovanie materinských jazykov na území Rumunska. Členmi pracovnej skupiny pre vypracovanie osnov slovenského jazyka a literatúry sa stali stredoškolskí učitelia, ktorí vyučujú slovenčinu na školách v Rumunsku. V podmienkach nestáleho školského systému a neustálych reforiem sa tieto osnovy viackrát menili, kým dospeli do súčasnej podoby. Osnovy sú zostavené v rumunskom jazyku podľa rumunského modelu a jedine osnovy pre gymnaziálne triedy boli preložené do slovenského jazyka. Vypracované osnovy

vstupujú do platnosti len po ich schválení ministrom školstva. Po vydaní nariadenia ministra školstva, ktorým sú považované za platné, sa tieto osnovy stávajú záväznými.

Pre prvý stupeň boli osnovy vypracované a schválené postupne. Osnovy pre prvý a druhý ročník boli schválené v roku 2003, osnovy pre tretí ročník v roku 2004 a osnovy pre štvrtý ročník v nasledujúcom roku. Tieto osnovy majú, až na malé rozdiely, veľmi podobnú štruktúru. Po titulnej strane, na ktorej sa uvádza číslo nariadenia ministra, ktorým boli schválené, nasleduje úvodná časť, v ktorej sú predstavené dané osnovy, princípy, podľa ktorého boli vypracované, motivácia. Nasledujú rámcové ciele, pre každý ročník štyri, ktoré sú na nasledovných stranách rozšírené o konkrétne vyučovacie ciele a o vzory vyučovacích aktivít. Ďalej sa uvádza obsah vyučovania rozdelený do dvoch kapitol, slovenská literatúra a slovenský jazyk. V rámci obsahov vyučovania sa uvádzajú pojmy z literatúry a jazyka, ktoré si má žiak v jednotlivých ročníkoch osvojiť. V osnovách pre druhý ročník nachádzame v závere aj metodologické odporúčania a v osnovách pre štvrtú triedu sú obsiahnuté štandardy, ktoré má žiak dosiahnuť na konci štvrtej triedy.

Podobné zloženie majú aj osnovy pre piaty – ôsmy ročník. Boli overené a zredukované v minulom školskom roku a do platnosti vstúpili v tomto školskom roku. Uvádzajú sa v nich aj názvy konkrétnych literárnych diel, ktoré sa majú na hodinách slovenčiny preštudovať. Na rozdiel od prvého stupňa sa na gymnáziu vyučuje slovenčina aj ako materinský jazyk v triedach s vyučovacím jazykom rumunským. Pre takéto triedy neboli vypracované osobitné osnovy. V jestvujúcich osnovách sú hviezdičkou vyznačené témy, ktoré sa majú preberať v rámci hodín slovenčiny v triedach s vyučovacím jazykom rumunský.

Osnovy pre lyceálny cyklus, čiže pre 9. až 12. ročník, boli vypracované postupne pre každý ročník. Pre deviaty a desiaty ročník boli osnovy schválené v roku 2004, pre jedenásty a dvanásty ročník v roku 2006. Majú podobnú štruktúru ako aj osnovy pre prvý stupeň a pre gymnázium. Pri obsahoch vyučovania sa uvádza konkrétne učivo. V deviatom ročníku je učivo zoskupené do tém ako *Mladosť*, *Rodina*, *Dospievanie*, *Láska*, *Dobrodružstvo*, *Obrazy z minulosti a súčasnosti*. V rámci týchto tém sú presne určené diela, ktoré môžu byť pri daných témach študované. Sú uvedené tituly viacerých literárnych diel rôznych literárnych druhov, smerov a žánrov a je na učiteľovi, ktoré z nich si vyberie. Je stanovený minimálny a maximálny počet textov, ktoré majú byť preštudované pri uvedených témach. V osobitnej kapitole sú uvedené pojmy z jazyka a komunikácie, ktoré má žiak v danom ročníku zvládnuť.

Podobným štýlom sú zostavené aj osnovy pre desiaty ročník, ale v nich je učivo zoskupené nie podľa tém, ale podľa literárnych druhov a žánrov. Učí sa napríklad krátka próza, román, poézia, dráma a literárna kritika. Znova sú udané názvy viacerých lite-

rárnych diel s možnosťou výberu, minimálny a maximálny počet povinných textov, ako aj pojmy z jazyka a komunikácie.

Až v jedenástom a dvanástom ročníku sa študuje literatúra chronologicky, od stredovekej literatúry až po súčasnosť. Jazyk a komunikácia sa v týchto ročníkoch už nevyučujú. Pre triedy s vyučovacím jazykom rumunským sú znova hviezdíčkou vyznačené texty, ktoré sú predmetom štúdia.

Na základe osnov si každý učiteľ zostaví plán, podľa ktorého vyučuje na hodinách slovenčiny. Počet vyučovacích hodín slovenčiny sa zhoduje v jednotlivých ročníkoch s počtom hodín vymedzených pre rumunský jazyk.

Vyučovanie je rozdelené do dvoch semestrov a v každom semestri píše žiaci písomnú prácu zo slovenského jazyka a literatúry. Znáмка získaná na písomke predstavuje štvrtinu z hodnotenia na konci semestra. Po ukončení dvanásteho ročníka žiaci, ktorí ukončili slovenskú sekciu, maturujú aj zo slovenčiny, na základe osnov vypracovaných Národným centrom pre kurikulum a hodnotenia v preduniverzitnom školstve. Maturita pozostáva z ústnej a písomnej skúšky. Žiaci dvanásteho ročníka môžu voliteľne vypracovať referát v slovenčine, nielen z literatúry, ale aj z iných odborov, ktorý obhajujú pred komisiou a získajú tzv. atestát zo slovenčiny, ktorý im slúži pri zamestnaní, pri vybavovaní povolenia na tlmočenie atď.

V súčasnosti pretrváva snaha znížiť množstvo učiva v jednotlivých ročníkoch o 30%. Tomuto trendu musia byť podriadené aj osnovy pre vyučovanie slovenského jazyka v Rumunsku.

Účinnosť komplexného systému zabezpečenia kvality v oblasti komunikácie inštitúcie s jej okolím – prezentácia békešabianskeho modelu

Vo verejnom vzdelávacom systéme je výraz zabezpečenia kvality pomerne novým pojmom. Slovenské národnostné školy v Maďarsku sa s týmto pojmom oboznámili asi pred 15 rokmi a už viac ako jedno desaťročie ho uplatňujú vo svojej každodennej práci.

Aby sme pochopili váhu a úlohu zabezpečenia kvality je nevyhnutné vysvetliť, čo si pod týmto pojmom predstavujeme. Základným prvkom tohto širšieho procesu, ktorý označujeme ako systém zabezpečenia kvality, je hodnotenie kvality. Pod systémom zabezpečenia kvality rozumieme vytvorenie takého riadeného procesu, ktorý môžeme dobre zdokumentovať, ktorý je prehľadný pre používateľa a ktorý poskytuje garanciu a rast spokojnosti. Práve z týchto dôvodov patrí systém zabezpečenia kvality k neodmysliteľným prostriedkom zlepšovania výchovy a vzdelávania.

Faktom je, že v systéme školstva sa rodí pomerne veľa viac-menej slobodných rozhodnutí, ktoré berú do úvahy vložené prostriedky a očakávaný zisk, čo má za následok, že aj v školskom systéme sú prítomné procesy, ktoré si vyžadujú trhové správanie, a tým sa objavuje aj voľná súťaž:

- Žiaci aj rodičia chcú poznať kvalitu škôl, z ktorých si môžu vyberať pri zápise svojich detí alebo pri rozhodovaní o ich ďalšom štúdiu.
- Riaditelia škôl a učitelia by radi spoznali, aké výsledky prinieslo ich individuálne a kolektívne úsilie v porovnaní s inými školami.
- Prevádzkovatelia škôl chcú prinášať svoje rozhodnutia, ktoré sa dotýkajú škôl, na základe podložených faktov.

Školy dnes musia súťažiť o žiakov a túto svoju pripravenosť musia pred verejnosťou neustále prezentovať. Aby toho boli schopné, musia na poli rozvoja a zabezpečenia kvality neustále tvrdo pracovať.

V takomto spoločenskom prostredí je najdôležitejšou úlohou slovenských národnostných škôl v Maďarsku zachovanie slovenského jazyka a kultúry. Popri tom si musia naše školy zastať svoje miesto aj v iných dôležitých oblastiach výchovno-vzdelávacieho procesu (výučba cudzieho jazyka, rozvoj kompetencií žiakov, úspešnosť v odborných predmetoch, v športe, informatike, zabezpečenie rovnosti šancí, pomoc slabším prospievajúcim žiakom atď.).

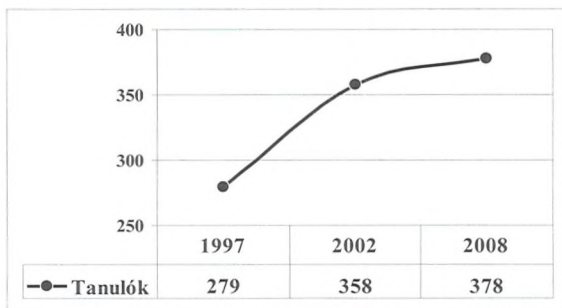
Z vyššie uvedených skutočností vyplýva, že situácia, v ktorej sa jednotlivé školy nachádzajú, nie je rovnaká. Školy v menších sídlach hádam nepociťujú potrebu súťaže v takej miere, ako napríklad jedna škola vo väčšom meste, kde nájdeme 5-6, ba aj viac škôl podobného zamerania. Čas ani priestor nám teraz nedovoľuje, aby sme sa dotkli takých dôležitých otázok, ako sú:

- pravidlá súťaženia
- rozbor demografickej situácie
- otázky financovania
- jednotlivé sociologické aspekty

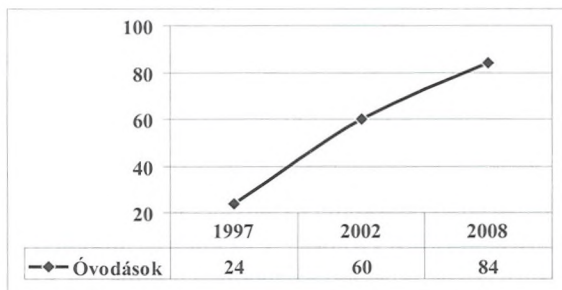
Cieľom tejto práce je ukázať tie naše snaženia, ktoré sme urobili v záujme toho, aby si békeščabianske Slovenské gymnázium, základná škola, materská škola a kolégium, ako komplexná dvojjazynčná národnostná inštitúcia, udržali svoju konkurencieschopnosť.

Počet detí v našej inštitúcii vzrástol za posledných desať rokov o 100 osôb.

Vývin počtu žiakov

Vývin počtu žiakov v materskej škole

V roku 2002 sme sa dobrovoľne prihlásili do programu Comenius 2000, ktorý je zameraný na rozvoj kvality verejného školstva. V jeho prvej etape sme položili základy systému zabezpečenia kvality v oblasti komunikácie inštitúcie s jej okolím. Bolo to obdobie učenia sa. V tejto práci sme sa oboznámili s novými pohľadmi a novými metódami. Naše sebahodnotenie dostalo pevnejšie základy. Rozvíjal sa aj systém náhľadu vedenia a pedagógov. Výsledky merania spokojnosti partnerov sme podrobili prísnej previerke. Sledovali sme, ako sú so školou spokojní:

- žiaci,
- rodičia,
- pedagógovia,
- vedenie školy,
- civilný sektor,
- partnerské školy,
- menšinová samospráva,
- náš prevádzkovateľ.

Citaristi čabianskej slovenskej školy

Porovnali sme napríklad spokojnosť rodičov a žiakov s úspešnosťou výučby slovenského jazyka s hodnotením tej istej otázky zo strany vedenia školy a pedagógov. U pedagógov sme sledovali spôsoby hodnotenia a napominania žiakov a výsledky sme porovnali s mienkou vedenia a učiteľov. Ďalej sme sledovali spokojnosť s prácou vedenia školy. Zaujímali nás názory na prevádzku školy, jej štruktúru, na prúdenie informácií, ako aj odpovede spojené s úspešnosťou výchovy.

Hodnotenie sme prediskutovali s pedagogickým zborom, so zamestnancami, žiakmi aj rodičmi a výsledky sme zverejnili. Zverejnenie a aktívne zapojenie sa do diskusie o výsledkoch malo kladný vplyv na rozvoj kultúry riadenia. Kultúra práce riadiacich pracovníkov, ako aj kultúra učiteľského povolania si vyžadujú neustále zdokonaľovanie. Jej úroveň vo vysokej miere ovplyvňuje prijatie rozhodnutí, ktoré sú orientované na aktívne prispôsobenie sa inštitúcii novým požiadavkám.

Opierajúc sa o skúsenosti a výsledky vo sfére rozvoja kvality, každoročne skúmame spokojnosť a očakávania našich partnerov (žiacov, rodičov, učiteľov, slovenských organizácií, prevádzkovateľa). Výsledky týchto meraní uplatňujeme pri realizácii našich krátkodobých a dlhodobých cieľov v oblasti rozvoja kvality.

V roku 2004 sme vytvorili program komplexného systému zabezpečenia kvality, ktorý zodpovedá zákonným predpisom. Program obsahuje:

- našu politiku v oblasti rozvoja kvality,
- krátkodobé a dlhodobé ciele inštitúcie v zabezpečovaní kvality,
- fungovanie systému zabezpečovania kvality (organizačné prvky, sféry vplyvu, právne postavenie úlohy vedenia, proces hodnotenia meraní, systém kontrol, meranie očakávaní a spokojnosti našich partnerov),
- hodnotenie pedagógov zo strany vedenia,
- proces a metódy celého systému zabezpečenia kvality v našej inštitúcii.

Z rámca programu rozvoja kvality by sme chceli vyzdvihnúť dva prvky:

1. Prípravu ročného samohodnotiaceho programu inštitúcie
2. Hodnotenie pedagógov zo strany vedenia

Samohodnotiaci program inštitúcie je spoločným „duchovným produktom“ pedagogického zboru. Nakoľko používame rovnaký systém náhľadu, otvára sa nám možnosť na hodnotenie trendov. Ukončenie samohodnotenia zverejníme a raz ročne ho zašleme prevádzkovateľovi.

Tematické okruhy samohodnotenia inštitúcie sú nasledovné:

1. Jednotlivé ukazovatele našej práce v inštitúcii (počet detí, sociálne údaje, bezplatné učebnice, zloženie pedagogického zboru, priemerná mzda, kvalifikácia,

- zaškoľovanie, ďalšie vzdelávanie)
2. Hodnotenie činnosti v oblasti ochrany detí a mládeže
 3. Výsledky výchovno-vzdelávacej práce (vývoj počtu hodín, vymeškané hodiny, odmeny, pokarhanie, výsledky, priemer známok)
 4. Výsledky súťaží
 5. Kultúrna činnosť
 6. Hodnotenie výchovného programu v oblasti zdravotnej výchovy a ochrany životného prostredia
 7. Hodnotenie miestnych, regionálnych a celoštátnych výsledkov a meraní uskutočnených počas školského roka
 8. Hodnotenie práce triedneho učiteľa
 9. Hodnotenie pedagogickej práce v kolégiu
 10. Hodnotenie práce v oblasti špeciálnej pedagogiky
 11. Hodnotenie práce jednotlivých pracovných kolektívov (materská škola, nižší stupeň ZŠ, triedni učitelia 5-12, kolégium)
 12. Hodnotenie činnosti knižnice
 13. Ukazovatele fyzickej zdatnosti žiakov
 14. Úspešné konkurzy v danom školskom roku
 15. Výsledky meraní v oblasti partnerskej spokojnosti
 16. Údaje o zaškoľovaní, kurzoch a ďalšom štúdiu
 17. Projekty v oblasti slovenského národopisu (témy, výsledky)

Hodnotenie pedagógov je nielen nástroj manažmentu, ale povinnosť vedenia zo zákona. Úspešnosť inštitúcie závisí od kvalitnej a úspešnej práce jej členov, ktorú vedenie správnym hodnotením dokáže ovplyvniť.

Model hodnotenia prijal pedagogický zbor spoločne a rozhodol sa pre hodnotenie na základe kompetencií. Kompetenciou rozumieme úspešnú činnosť, schopnú ďalej sa rozvíjať, založenú na osvojených vedomostiach.

Hodnotenie pedagógov uskutočňujeme na základe týchto piatich kľúčových kompetencií:

- Využívanie odborných znalostí
- Komunikácia, ovládanie vzťahov
- Spoľahlivosť, zodpovednosť
- Schopnosť spolupracovať
- Komplexnosť

Kľúčové kompetencie	Obsahové zložky
1. Využívanie odborných poznatkov	Má patričné odborné znalosti, ktoré dokáže v rámci svojho predmetu tvorivo uplatňovať, odovzdávať a plynule rozvíjať.
2. Komunikácia, ovládanie vzťahov	Komunikácia a správanie sú hodnoverné, zrozumiteľné, rozhodné a presvedčivé. Berie do úvahy signály partnera. Tvorivo uplatňuje prostriedky IKT. Dokáže vytvárať a účinne udržiavať vzťahy, reprezentovať organizáciu. Ovláda metódy riešenia konfliktov.
3. Spôľahlivosť, zodpovednosť	Pozná a dodržiava príslušné predpisy. Zodpovedne uplatňuje predpisy, vie posúdiť prijateľné odchýlky, v prípade potreby podá návrh na korekciu. Súdi a koná s rozvahou. Zvolené úlohy plní presne, zodpovedne a samostatne. Stojí si za svojimi rozhodnutiami, chyby prizná a sám ich naprávi.
4. Schopnosť spolupracovať	Je schopný spolupracovať s rôznymi partnermi. Je schopný vytvárať spoločenské normy a tieto dodržiavať. Vyvíja činnosť v prospech skupiny. Sleduje skupinové ciele, zúčastňuje sa na ich tvorbe a prispôsobuje sa činnosti v skupine. Vie správne posúdiť otázku dôvery a požiadaviek.
5. Komplexnosť	Pri rutinných a otvorených záležitostiach rozmyšľa, rozhoduje sa a čini v komplexných súvislostiach. Uplatňuje kauzálne vzťahy, pozná prostriedky riešenia problémov, stanovuje alebo prijíma ciele. Svoju činnosť plánuje a podľa toho aj koná, výsledky analyzuje, hodnotí a v prípade potreby robí a navrhuje korektúru. Pri rozhodovaní berie do úvahy svoje kompetencie.
Iné kompetencie dôležité pre organizáciu	Pri plnení spoločných úloh uplatňuje také skryté schopnosti, ktoré si plnenie pracovných povinností priamo nevyžaduje, ale ktoré podporujú spoločné ciele, prácu organizácie robia účinnejšou alebo posilňujú pozitívny obraz, ktorý si o nás partner vytvoril.

Národnostná inštitúcia musí byť schopná úspešne komunikovať so svojím meniacim sa spoločenským okolím. Musí byť schopná prispôbovať sa neustálym zmenám a popritom rozvíjať a opatrovať slovenský jazyk a kultúru, strážiť miestne hodnoty a tradície. Plávať proti prúdu. Bojovať o prežitie je vždy ťažkou úlohou.

Rozvoj a zabezpečenie kvality sa stáva tým prostriedkom, ktorý pre odhodlaný kolektív môže poskytnúť určitý obraz budúcnosti a dodať sebaúctu.

Slovenčina netradične

(skúsenosti z dodatkovej výučby slovenčiny na gymnáziu)

Pestovať krásne slovo, materinskú reč a dbať na celkovú jazykovú kultúru bolo tradíciou a samozrejmosťou pôsobenia našej školy, literárneho krúžku a predmetu slovenčina ako takého. Veď formovanie jazykového vedomia a pestovanie jazykovej kultúry sú základné parametre a úlohy našej činnosti – škola tu má pravda prvoradé miesto tak v základnej činnosti, ako aj v iných formách pôsobenia. Jazyková kultúra značí, že každý jazykový prvok, ktorý v našom jazykovom (písanom alebo hovorenom) prejave použijeme, je súčasťou celkovej kultúry, je duchovnou iskrou na zošľachtovanie človeka a celého sveta. Jazyk vo svojej generálnej línii mal by aj u nás viesť k zdokonaľovaniu individuálnych, ale aj spoločenských potrieb. Pri formovaní osobnosti mladých ľudí a jazykového vedomia v našej situácii, teda vzhľadom na to, že sme v multinacionálnom a multikultúrnom okružení, má naša činnosť oveľa väčšie požiadavky a náročnejšiu robotu, akoby sa to navonok zdalo. Naši žiaci, ľudia budúcnosti, musia pestovať v sebe silnú *motiváciu*, aby bol ich jazyk kultivovaný, musia byť dodatočne motivovaní, lebo sú príslušníkmi menšiny a prinajmenšom *bilingvisti*, čo, pravda, vnímame ako klad a prednosť.

Sme si vedomí, že slovenčina u nás žije z vôle nás samých, ako jej tvorcov, nositeľov a opatrovateľov. Práve preto výsostné miesto a prioritu v mimotriednych aktivitách dávame *ústnym jazykovým prejavom a písanému slovu*. V tom smere dosahujeme aj v poslednom období vynikajúce úspechy a využívame príležitosť na rôznych podujatiach predstaviť svoje hovorové a recitačné schopnosti, ako i zručnosti narábať slovom. V období veľkej konkurencie iných spôsobov *komunikácie* je to neľahkou záležitosťou.

Najvýznamnejšou udalosťou na gymnáziu bolo preto ešte v ďalekom roku 1925 založenie literárneho krúžku Sládkovič, ktorý pôsobí až dodnes. Činnosť tohto krúžku roky ovplyvňovala duchovnú klímu na škole, zveľaďovala a obohacovala každé kultúrne podujatie či už menej, alebo viac. Na to v súčasnej dobe priamo nadväzuje široké spektrum dodatkovej činnosti.

Žiaci, ktorí sa aktívne zúčastňujú na dodatkovej práci, súperia na poli literárnej tvorby, lebo kultúrny rozmer písaného slova a vlastných ideí zaberá aj v poslednom období prioritné miesto. Výsledky svojej práce v obmenách viazanej, či neviazanej reči, t.j. básne a prózy, prezentovali nielen na riadnych, ale častejšie na *mimoriadnych hodinách*.

Najlepšie práce boli potom uverejnené v školskom časopise **Sládkovič**, mládežníckom časopise **Vzlet**, na stranách kultúrnej rubriky **Hlasu ľudu** a ojedinele v **Novom živote**. Za osobitnú záležitosť považovali výzvu zo strany rôznych iniciatív zúčastniť sa, konkurovať a uchádzať sa o ceny vypísaných súťaží u nás i v zahraničí. Boli to rôzne súbehy tematicky ladené a odporúčané zo strany Ministerstva školstva republiky Srbsko, súbehy vypísané zo strany našej školy za účelom zvýšiť záujem o slovenský jazyk a zároveň to využiť ako prednosť. Na druhej strane sú to konkurzy zo strany Slovenskej republiky, ako napríklad **Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko** – kde osobitné ceny získali naši žiaci aj v roku 2007 a 2008, **Literárny Kežmarok** – posledné ocenenie z roku 2007 a pod.

Takéto dodatkové hodiny boli zaujímavejšie, ak ich svojou návštevou poctili známi spisovatelia a iné osobnosti či už z nášho prostredia, alebo zo širšieho, prípadne i zo zahraničia. Potom také živé besedy nemali konca a pre komunikáciu a rozvíjanie hovorových schopností je živá reč nenahraditeľná. Atraktívna návšteva Petra Jaroša (Slovenská republika), realizovaná v roku 1997, zostala v spomienkach žiakov ako jedinečná a neopakovateľná. Stretli sa aj s bardom slovenskej vojvodinskej literatúry Paľom Bo-

Nové Zámky, víťazi súťaže Prečo mám rád slovenčinu 2008 Miroslav Benka a Anna Čáсарová s profesorkou Annou Hansmanovou a Vierou Dendúrovou-Tapalagovou

Účastníci poslednej Putovnej olympiády zo slovenských dolnozemsých reálií 2008 v Maďarsku s profesorkou Máriou Gašparovskou

hušom, niekdajším aktívnym členom Sládkoviča, básnikom Pavlom Mučajim, ktorý si v spoločnosti mladých literátov často zaspomínal na chvíle strávené na gymnáziu a s radosťou privítali aj Vieru Benkovú, Pavla Grňu, Jána Labátha, Andreja Ferka, Andreja Čipkára, Zoroslava Speváka – Jesenského, Jaroslava Čiepa. . . Dokonca i jazyková zložka bola niekoľko ráz zastúpená i vo forme dodatkovej práce a pri tom nás navštívila známa jazykovedkyňa Dr. Mária Myjavcová. Nedávno žiaci mali možnosť osobne spoznať aj známeho spisovateľa zo Slovenskej republiky Ladislava Ťažkého a v jeho sprievode aj Petra Bielika a Ladislava Balleka.

Vďaka takémuto zápalu na dodatkových hodinách a ochoty žiakov dosahovali sa výnimočné výsledky i pri vydávaní časopisu.

Tak v roku 1998 v Slovenskej republike vo Zvolene v kategórii stredoškolské časopisy získal náš časopis pod názvom Sládkovič diplom v súťaži **Štúrovo pero** 1997 „za dobré spravodajstvo zo života školy a za udržiavanie slovenského povedomia na Dolnej zemi”.

Dodatková výučba ako jedna z významných foriem na našej škole je neustále prítomná. Žiaci vedia niekedy až prekvapiť svojou tvorivosťou, ale učitelia im musia nájsť a ponúknuť tie formy práce, ktoré ich najviac oslovia.

Škola a dedičstvo

Po skončení Pedagogickej fakulty Vysokej školy v Segedíne som začala vyučovať v Slovenskej základnej škole v Sarvaši slovenský jazyk a literatúru.

V tom čase sme tieto predmety vyučovali z dvoch učebníc, teda zo slovenskej literatúry a gramatiky. Od roku 1975 zaviedlo Ministerstvo školstva MR pre národnostné školy nový predmet. Bol to **slovenský rozhovor**. Pre učiteľov a žiakov to bola práca nevyšliapanou cestou bez učebníc a metodických príručiek. Ale aj napriek týmto nedostatkom sa nám podarilo prekonať hrádze tohto vyučovacieho predmetu.

Rok 2000 nám zasa priniesol zmeny pri vyučovaní národopisu. Ministerstvo školstva vydalo v školskom roku 2000/2001 rozhodnutie o zavedení nového vyučovacieho predmetu – **slovenský národopis**.

Vypracovali sme tematické okruhy a učebné osnovy. Určili sme štruktúru rozvíjajúcich úloh. Sú to tieto rozvíjajúce úlohy:

- I. Vzdelávanie a získavanie poznatkov
- II. Tvorivé myslenie
- III. Komunikácia

Tieto rozvíjajúce úlohy sú určené pre nižšie ročníky 1. – 4., pre vyššie ročníky 5. – 6. a pre 7. – 8. ročník.

Toto usmernenie by malo vyústiť k cielavedomému formovaniu detskej osobnosti a jej orientácie v oblasti národnostného vzdelávania. Realizáciu časového plánu vyučovania slovenského národopisu si môže učiteľ upraviť podľa vlastných potrieb a podľa situácie, ktorá mu ponúka možnosť spracovať tému z hľadiska využitia príležitostných okolností vo svojom prostredí.

Čím sa zaoberá národopis?

Národopis sa zaoberá štúdiom ľudovej kultúry, sleduje jej vývoj od minulosti až do dnešných dní a zaujíma sa o možnosti jej využitia v súčasnosti. Predmetom štúdia národopisu je etnografia a folkloristika.

Etnografia skúma materiálnu a duchovnú kultúru ľudu. **Folkloristika** sa zaoberá umeleckou kultúrou, to znamená, že sleduje slovesné, hudobné, tanečné a dramatic-

ké umenie, čiže folklór. Ľudová kultúra predstavuje spôsob života jednoduchých ľudí v minulosti a zaznamenáva ich postupné premeny. Základom ľudovej kultúry je kolobeh života človeka (narodenie, svadba, úmrtie), jeho práce (orba, žatva, obračka), striedanie sviatkov (Vianoce, Fašiangy, Veľká noc, Turíce). Folklór je súčasťou systému ľudovej kultúry, jeho bohatstvo pochádza zo spoločného vedomia, poznania a skúseností ľudu.

Na nižšom stupni základnej školy sa národopis vyučuje z učebnice určenej pre 6- až 8-ročné deti a pre starších žiakov boli v školskom roku 2006/2007 vydané nové učebnice pre 5. – 6. ročník a pre 7. – 8. ročník s novým názvom *Slovenská vzdelanosť*.

Hodina slovenskej vzdelanosti v sarvašskom oblastnom dome

Z učebníc Slovenskej vzdelanosti sa žiaci dozvedia veľa zaujímavostí o živote našich predkov. Pomocou učebníc sa rozširujú ich znalosti o tom, ako žili, ako pracovali a čím sa zaoberali naši predkovia. Život jednoduchých slovenských ľudí sprevádzali aj radosti, aj starosti. Veríme, že na základe týchto poznatkov sa zvýši u žiakov záujem o kultúru a dejiny našej národnosti. Máme možnosť so žiakmi pozorovať aj to, ako si naši predkovia hlboko uctili prírodu a ako sa jej prispôbovali. Svojou múdrosťou využili jej dary na obživu. Kultúrne tradície, ľudové zvyky našich predkov sú také bohaté a krásne, že musíme žiakov naučiť chrániť tento vzácny poklad.

V škole v prírode a v rozličných táboroch spoznávajú deti rôzne oblasti krajiny našich predkov, odkiaľ putovali pred mnohými rokmi. Pomocou mapy sa žiaci oboznamujú s dejinami a osobnosťami dedín a miest v Maďarsku obývaných Slovákmi. Pomocou učiteľov a rodičov si deti môžu svoje vedomosti rozšíriť a zdokonaľiť aj samostatnou výskumnou prácou. Najvytrvavejší sa môžu zapojiť aj do súťaží rôznych organizácií alebo do súťaží vyhlásených Výskumným ústavom Celoštátnej slovenskej samosprávy.

Pomocou fotografií, návštevami výstav, pamätných domov a národopisných múzeí nahliadneme so žiakmi do života niekdajšej dedinskej spoločnosti.

Dosiahnuť dobrú úroveň komunikačných zručností je veľmi náročná úloha. Uľahčiť túto prácu pomáha žiakom prípravné obdobie. V tomto smere má osobitné postavenie práve materská škola. Pomáha deťom vniknúť do systému národopisu prostredníctvom hier, riekaniek, vyčítaniek, pesničiek a poznávaním a pomenúvaním základných znakov prostredia. Týmto spôsobom sa formuje detská identita. Dieťa spontánnou činnosťou a uplatňovaním detskej fantázie a kreativity vstupuje do sveta tejto orientácie. Čiastočné predpoklady pre kontakt so slovenským jazykom vytvára i rodinné prostredie a aj spoločenské dianie v meste alebo v dedine, ktoré je odrazom existencie živých slovenských tradícií. O ich zachovanie dbajú napríklad: miestne slovenské samosprávy, slovenské kultúrne spolky, kluby, krúžky, spoločenské organizácie a veľký podiel na pestovaní slovenského citenia majú aj cirkevné zbory.

Slovenské rodinné prostredie a okolnosti ponúkajú nárečové slovné spojenia a zaužívané slovné zvraty. Prezentujú poznávanie minulosti komentované zastaralými výrazmi a archaickými vetnými konštrukciami. Táto oblasť jazykovej skúsenosti preferuje citový podnet, upevňuje pocit spolupatričnosti, tvorí postupnú líniu od minulého k súčasnému a je významným motivačným činiteľom.

Informatika

Prostredníctvom internetu môžeme získať veľa informácií, ktoré využijeme v rôznych oblastiach našej činnosti. Internet využívame nielen na rozšírenie vedomostí, ale aj na podporu rozvoja všetkých jazykových zručností. Precvičujeme ním počúvanie, rozprávanie, čítanie a aj písanie.

Praktické ukážky k jednotlivým témam

Hmotné pamiatky ľudovej kultúry, čiže predmety používané pri práci, v každodennom živote alebo pri sviatočných udalostiach (náradie, nástroje, remeselnícke výrobky) dokumentujú životný štýl ľudu, jeho kreatívnu schopnosť a spätosť s prírodou.

Odporúčané činnosti k téme: **Pracovné náradie**

Ukážka:

Pracovné náradie používané v domácnosti

Úvod k téme, jazyková príprava

Vypracovanie témy:

I. skupina: Zamestnania

- Zaujímavé zamestnanie
- Hádanky o niektorom pracovnom nástroji
- Metodické hry: Pracovné nástroje v komore a na dvore

II. skupina: Pracovné nástroje v dome a jeho okolí

<i>Nástroj</i>	<i>z akej látky je</i>	<i>na čo ho používajú</i>	<i>kedy ho používali</i>
kosa	drevo a kov	na kosenie	na jar, v lete

- Porovnávanie nástrojov
- Žiaci kreslia a rozprávajú o ich používaní
- Múzeum

III. skupina: Oboznámenie sa s pracovnými nástrojmi

- Napíšu dialóg: jeden pracovný nástroj.
- Žiaci zariadia jeden dvor
- „Môžem vyskúšať?“

IV. skupina: Kto je akým majstrom?

- Návšteva remeselníka
- Interview
- Pracovné postupy remeselníkov

Predstavenie - komentár

- Výstava (fotky, výkresy)
- Hádanky
- Hry - pantomíma
- Hľadáme nástroje
- Výstava
- Pozvánka na výstavu
- Odmeníme najkrajšie práce

Praktické cvičenia – deti pripravujú „brdouce“

V časti **Hmotné pamiatky** si všímame aj ľudové stavby, ktoré slúžili v minulosti na bývanie, hospodárske stavby a zoskupenia obydľí. Okrem rodinných obydľí sledujeme i stavby, ktoré slúžili celej pospolitosti (kostoly, zvonice, školy, obchody, mlyny).

Odporúčané činnosti k téme: **Rodinný dom a rodina**

Ukážka:

Rodinný dom a rodina
Úvodná časť, jazyková príprava

Spracovanie témy

- Rozprávanie o pôvode rodiny
- Výstava – rodostrom

- Zbierka rodinných mien
- Úloha členov rodiny v rodinnom živote
- Úloha oteckov – úryvky
- Pomenovanie členov rodiny a príbuzných
- Výkresové karty
- Výstava pracovných nástrojov - jeden deň rodiny
- Miestne zvyky
- Minulosť a prítomnosť

Stará mama rozpráva o svojom detstve

- Život
- Zvyky v rodine
- Rodinné mená
- Zariadenie rodinných domov
- Oblečenie

Praktická činnosť – deti robia „pokrouce“

Príbuzenské vzťahy:

- Rodinné sviatky
- Zvyky
- Spolupatričnosť a láska
- Interview s najstarším členom rodiny o jeho mladosti
- Príbuzní v iných krajinách
- Zbierka fotiek
- Príprava detských hračiek

K hmotným pamiatkam zaraďujeme i ľudový odev (kroj). Sledujeme odlišnosti časti odevu a ich výzdoby, ako aj spôsob odievania pri rôznych príležitostiach. Do 18. storočia si ľudia na dedinách zhotovovali odev sami, a to z prírodných materiálov spracovaných doma (plátno, súkno, kožušiny a koža). S tým súvisia i pracovné činnosti – pradenie, tkanie, šitie, vyšívanie, spracovanie kože a pod. Pozornosť venujeme nielen účelnému zhotovovaniu odevov, ale aj jeho výzdobe ako umeleckej hodnote (čipkárstvo, výšivky).

Odporúčané činnosti k téme: **Ľudový kroj**

Ukážka:

Ľudový kroj

Úvod k téme, jazyková príprava

- Videofilm
- Časti ľudového odevu
- Zbierame obrazy, fotky
- Minulosť a prítomnosť
- Výstava bábik v ľudovom kroji
- Slohová práca s titulom „Najkrajšia bábika pre mňa”

Spracovanie témy

- Obrazy - kladné a záporné určenie, - pravdivé a nepravdivé určenie
- Príprava vrkočov so stužkami
- Slovenský ľudový kroj - z ktorej oblasti Maďarska
- Vyfarbenie a pomenovanie častí ľudového odevu
- Doplnky ľudového kroja
- Módna prehliadka
- Tanečná zábava

Odporúčané činnosti k téme: **Ludové ozdobné umenie**

Ukážka:

Ludové ozdobné umenie

Úvod k téme, jazyková príprava

- Žiaci prinesú z domu nejakú výšivku, vec, predmet, ktoré predstavia žiakom niekoľkými vetami. Napr. Od koho ju dostali? Kto to zhotovil? Na čo ju používajú? Určujú charakteristické znaky.
- Pamätný ľudový dom, múzeum – návšteva. Práca v skupinách podľa vopred pripravených otázok.

Pozorovanie charakteristických znakov a vlastností:

1. obrusy, uteráky, nástenné obrusy, prikrývky
 2. posteľné prikrývky a vankúše
 3. predmety z dreva
 4. kuchynské nádoby
- Informácie z rodiny – staré fotografie, obrazy, predmety.

Spracovanie témy

- Doplnenie zobrazeného návrhu výšivky, uplatnenie ľubovoľnej techniky
- Napísať básničku o vybranom predmete
- Návšteva slovenského speváckeho zboru, tanečnej skupiny – pozorovanie ľudových motívov na ľudových odevoch
- Výstava miestnych výšiviek a žiackych výtvarných prác s ľudovou tematikou
- Kvety, zvieratá, vtáky a farby – vyhľadávanie v ručných prácach a ich charakteristika
- Sledovanie filmov s ľudovou tematikou

Duchovnú kultúru tvorí organizácia života v rodine i v spoločenstve, ale najmä výročné, rodinné, pracovné a iné sviatky a obyčaje. Patria sem aj vedomosti ľudu o prírode a prírodných javoch, o liečení chorôb a pod.

Odporúčané činnosti k téme: **Rodinné sviatky**

Ukážka:

Úvod k téme, jazyková príprava:

- Hra
- Láska
- Čítame ľúbostné básne
- Slová - verš
- Ilustrovanie básní
- Fotografie z dávnych čias
- Pytačky, svadobné prípravy, atď.

Spracovanie témy:

- Pamäťové hry
- Hra domino
- Kukučie vajce
- Svadobná pozvánka
- Látky svadobných šiat a spôsob používania
- Hra na pantomímu
- Videofilm – aké farby, aké výšivky
- Symboly farieb
- Monogram
- Ručné práce - časopisy
- Samostatné zobrazenie motívov

Príprava projektu:

Utvoríme skupiny: napr.

- Šaty a vlasy pri tejto príležitosti
- Svadobné zákusky
- Vtipné zvyky

Prostriedky vyučovania slovenskej vzdelanosti

Znalosti zo slovenskej vzdelanosti nám pomôžu spoznávať domáce prostredie, dostupné historické pamiatky. Návšteva múzeí a poznávanie významných osobností spoločenského, kultúrneho a cirkevného života obohacujú duševný svet žiakov. Vo Výskumnom ústave Slovákov v Békešskej Čabe sa tvoria zbierky a uchovávali sa materiály, ktoré

dokumentujú súčasný a minulý život národností. V niektorých mestách a dedinách sa udržiavajú tradičné rodinné zvyky a organizujú sa národopisné spoločenské podujatia. Obsahovú náplň vyučovacích hodín slovenskej vzdelanosti obohacujeme sledovaním národnostného vysielania rozhlasu a televízie, vytváraním návyku čítať Ľudové noviny.

Poznatky žiakov obohacujú vydania slovenských národných kalendárov a nové vydania národnostnej literatúry. Pokúsime sa zapájať žiakov do národnostných súťaží, riešiť hádankárske úlohy a kvízy. Vyučovanie slovenskej vzdelanosti čerpá z bohatstva ľudovej piesne, z hry na tradičnom ľudovom hudobnom nástroji, ľudových zvykov a tancoch, využívajú sa zvukové nosiče.

Vo výchovno-vzdelávacom procese využívame pomoc informátorov, ktorí nám poskytnú originálne zážitky a svojím vzorom doplnia naše teoretické znalosti.

Záver

V centre pozornosti je neustále formovanie slovenského národnostného povedomia. Zachovaniu národnostných tradícií sa v škole venuje veľká pozornosť. Vypracovaný program stanovuje ciele, tematické okruhy, vzdelávacie činnosti a metodické odporúčania. Veríme, že naše doterajšie skúsenosti a výsledky práce budú podnetné pre ďalší vývoj vyučovania slovenskej vzdelanosti.

Pamiatky ľudovej kultúry sú cennými dokumentmi, ktoré uchovávajú zvyky a tradície našich predkov. Je to bohatý materiál, ktorý využívame pri formovaní osobnosti dieťaťa, pri vytváraní nových návykov.

Školský časopis Okienko vo vyučovaní slovenčiny na Základnej škole Jána Čajaka v Petrovci

Nie každá základná škola sa, tak ako petrovská, môže pochváliť časopisom, ktorý už dvadsaťtri rokov vychováva a usmerňuje mladé generácie k literárnej činnosti.

Vo februári roku 1985 mladí nadšenci so svojou učiteľkou slovenčiny a vtedajším riaditeľom vdýchli život časopisu, ktorý pomenovali Okienko. O pôvode mena hovoria slová, ktoré na úvod prvého čísla napísal riaditeľ: „Začína sa znovu vydávať časopis na našej škole, ktorého predchodca vychádzal pred vyše dvadsiatimi rokmi. Do rúk našich žiakov, ktorí vedia narábať perom, dostáva sa silná zbraň, ktorou budú môcť poukázať na klady a zápory v našom živote, vyzdvihovať úspechy a upozorňovať na nedostatky, podnecovať literárnu tvorivosť a tvorivosť vôbec. Aby náš časopis mohol ospravedlniť svoje poslanie, aby bol skutočným okienkom, nesmieme sa schovávať za tmavé záclony, ale široko pootvárať obločnice, ktoré umožnia nazrieť do života našej školy bližšej a širšej verejnosti. Robme preto všetci ruka v ruke, prehlbujme spoluprácu medzi záujmovými krúžkami, žiackymi organizáciami, žiakmi a učiteľmi a úspechy nevystanú.“

Vtedajší riaditeľ, ináč biológ, veľmi dbal o rozvíjanie materinského jazyka, o jeho zdokonaľovanie a čistotu. Veril, že dobré poznanie materinského jazyka obohacuje a zošľachťuje človeka. Nie div, že spolu s kolegyňou slovenčinárkou založili žiacký časopis, ktorý by nielen vychovával a zabával, ale určitým spôsobom pestoval potrebu získať informácie vo svojej materinskej reči. A to predsa nie je málo!

Časopis Okienko nie je len literárny. Je to žiacky, školský časopis, ktorý čerpá materiál aj zo záujmových krúžkov a žiackych organizácií. V časopise je najčastejšia spolupráca literárneho, výtvarného, dejepisného, anglického, srbského a zemepisného krúžku.

Angažovanosť učiteľov v časopise je tiež veľmi dôležitá. Ich angažovanosť v časopise, najmä ich texty, vzbudzujú záujem žiakov o príslušné odbory. V takých prácach každý žiak nájde niečo pre seba, niečo zaujímavé, užitočné.

Príspevky v Okienku sú inšpirované hodinami slovenského jazyka a činnosťou najmä literárneho krúžku. Medzi hodinami slovenčiny, literárnym krúžkom a Okienkom je spojitosť a vzájomná podmienenosť. Začína sa to na hodinách slovenčiny, pokračuje literárnym krúžkom, vzniká časopis Okienko a končí sa znovu na hodinách slovenského jazyka.

V rámci vyučovania slovenčiny tvorí práca literárneho krúžku, časopis Okienko a analýza časopisu na hodinách slohového výcviku na základnej škole v Petrovci jeden súvislý celok. Slohový výcvik je síce samostatná zložka jazykového vyučovania, ktorá sa uskutočňuje nielen na hodinách slohu, ale aj na hodinách gramatiky, čítania a súvisí so všetkými predmetmi. Je to teda tá časť jazykového výcviku, počas ktorej učíme žiakov jasne, presne a zrozumiteľne vyjadrovať svoje myšlienky a používať jazykové prostriedky spisovného jazyka.

Vhodný výber tém a ich spracovanie núti žiakov sústrediť pozornosť aj na život okolo seba. Žiaci sa na hodinách slohového výcviku učia vnímať a posudzovať javy, hodnotiť vlastné zážitky. Slohový výcvik tak pomáha pri ich mravnej a spoločenskej výchove. Učiteľ-slovenčinár žiakom postupne vstupuje poznanie, že v štýle sa prejavuje charakter človeka a jeho vzťah k ľuďom a spoločnosti.

Ak chce učiteľ úspešne viesť svojich žiakov, musí poznať metódy a cieľ slohového výcviku. Cieľ slohového výcviku určujú učebné osnovy, ktoré sa realizujú aplikáciou stylistickej teórie na školskú prax. Dôkazom, že petrovské učiteľky-slovenčínarky úspešne realizujú ciele slohového výcviku, je práve tento časopis. Už dvadsaťtri rokov je časopis Okienko zrkadlom štylizacej pohotovosti žiakov získanej cvičením a výcvikom na hodinách slohu.

Slohový prejav sa najužšie spája s konkrétnou životnou situáciou v rozličných formách oznamovacieho slohu. Jedna z nich je správa. Žiaci ju z každodenného života poznajú, dajú sa ľahko motivovať a chápu aj jej praktickú potrebu. Okienkari najčastejšie píšu o rôznych podujatiach, ktoré organizuje škola. Každodenný život v škole núka časté príležitosti, ktoré žiaci (aj učitelia) v Okienku zaznamenávajú vo forme správ a potom nielenže čitateľov stručne informujú, ale aj zhodnocujú danú udalosť.

V úsilí presadiť v Okienku zábavný charakter aktivizovali okienkari záujem žiakov stálymi zábavnými rubrikami: hádanky, rébusy, hlavolamy, anekdoty, porekadlá, príslovia, žarty, perličky zo školy. Avšak podstatu tvoria žiacke slohové práce: poviedky, reportáže, básne, rozprávky, preklady z inonárodnej beletrie.

V tejto zábavnej rubrike načrelo Okienko do prameňa ľudového humoru a bohatého žriedla ľudovej slovesnosti, vybralo si také príhody, ktoré ukazujú na veselú stránku školského života. Ľudová frazeológia (porekadlá a príslovia), anekdoty a bájky pomohli, aby sa Okienko svojim čitateľom prihováralo jednoducho a pútavo. Hádankami sa u žiakov rozvíja logické myslenie, bystrosť, postreh a keď sa hádanky začlenia do vyučovacieho procesu, patria k didaktickým hrám.

Rubrika **Predstavujeme Vám** informuje žiakov o aktuálnych udalostiach, o aktuálnom probléme. Je to buď komentovaný rozhovor, reportážny alebo vymyslený rozhovor. Na čitateľov veľmi zapôsobia bleskové rozhovory, v ktorých sa kladú nečakané otázky a kde sú „pacientmi“ žiaci, ale aj učitelia, riaditeľ, školníci... Výberom aktuálnych, primeraných, pútavých a výchovných tém možno sledovať všestrannú prípravu žiaka na praktický život.

V Okienku sa občas zjavuje aj rubrika pod názvom **Z ôsmackých päťminútoviek**. Už sám názov rubriky hovorí, že do nej prispievajú len ôsmaci, a to najmä tí žiaci, ktorí v určenom čase napíšu prejav, ktorý má súvislu a prehľadnú kompozíciu, presnú vetnú stavbu a jazykovú uhladenosť a bohatú slovnú zásobu, samozrejme, ktorý by súvisel s danou témou. Táto rubrika sa najprv realizuje na hodinách slohu tak, že učiteľ vymyslí priliehavú tému a najúspešnejšie práce sa uverejňujú v Okienku. Ôsmaci majú radi túto rubriku, lebo nie je ľahké, zostaviť každú vetu tak, aby sa v nej opakovalo slovo, ktoré je témou práce.

Koncepcia Okienka zahŕňa všetky druhy slohu: **oznamovací, rozprávací, opisný a úvahový**.

V Okienku píšú žiaci oznámenia, dávajú nimi na vedomie, čo sa má stať a vyzývajú nimi pozvaných na účasť. Väčšiu prevahu v Okienku majú správy.

Z rozprávacieho slohového postupu sa na hodinách slohu najprv nacvičuje reprodukcia na základe čítania alebo počutia. Pri nácviku reprodukcie sa kombinuje hodina čítania s hodinou slohu. V 5. ročníku sa občas na hodinách čítania článok alebo rozprávka nedočíta do konca, ale učiteľ vyzve žiakov, aby si udalosť domysleli. V týchto prácach obsahuje rozprávanie zážitok, udalosť alebo príhodu. Hodnota týchto prác spočíva v tom, že čitateľov oboznamuje s časovou a príčinnou súvislosťou deja a pritom sa vyznačuje aj pevnou kompozíciou.

Na hodinách slohu venuje učiteľ pozornosť rozprávaniu podľa vlastnej tvorivej fantázie. Okrem spomínanej metódy na rozvíjanie tvorivej fantázie, dokončenie začateho príbehu, sa používa aj metóda oživenia vecí. Sú to rozhovory oživených vecí alebo nadväzovanie viet v živom rozprávaní na základe tvorivej fantázie.

Na 1. a 2. stupni opisujú žiaci na hodinách prírodu v rozličných obdobiach, predmety, zvieratá a osoby. Prostredníctvom opisu sa žiaci oboznamujú s typickými vlastnosťami osôb. Väčšina textov v čítanke hovorí o hrdinoch a pri rozbere vystihujeme ich vlastnosti. Žiaci sa zaujímajú o povahové vlastnosti ľudí, hodnotia svojich učiteľov, spolužiakov, známych.

V žiackych opisoch v Okienku sa prejavujú štylistické charakteristiky opisného slohového postupu (pojmovosť, adekvátnosť, objektívnosť, statickosť, dynamickosť a monologickosť). Opisy ročných období dávajú príležitosť na vyjadrenie znakov a vlastností prírody v opise. V náladovom opise sa uplatňuje umelecký štýl, takže uverejnené žiacke opisy v Okienku sú bohaté na prívlastky, prirovnania, metafory, personifikácie.

Úvahový útvar precvičujú žiaci 7. a 8. ročníka. V posledných ročníkoch žiaci často vyjadrujú svoj názor, svoje stanovisko k riešeniu úloh, k prečítanému textu, k odpovedi spolužiakov, k ich správaniu, hodnotia situácie na vyučovacej hodine. Takýto aktívny tvorivý prístup žiakov k daným javom, predmetom, osobám, obohacuje osobnosť žiakov a formuje ich myslenie. Siedmáci a ôsmaci radi píšú jednoduché úvahy, kombinujú úvahy s opisom alebo píšú sebakritiku. V spoločenskej kritike hodnotia klady a nedostatky, súčasne aj naznačia, ako by sa dali nedostatky odstrániť. Takéto úvahy sa opierajú o rozumové a citové skúsenosti a zážitky žiakov.

V Okienku je zastúpená aj básnická tvorba žiakov. Na 2. stupni má žiak na hodinách urobiť myšlienkový rozbor básne, má si všímať krásu okolo seba a estetická forma vyjadrených myšlienok má pôsobiť na rozvoj osobnosti žiakov. Keď žiaci pochopia podstatu umeleckej reči, môžu vyjadriť svoj vzťah k vonkajšiemu svetu, vyjadriť svoje city, názory a predstavy.

Po vyjdení z tlače sa Okienko dostane do rúk svojich čitateľov. Žiaci ho na hodinách slovenčiny spoločne analyzujú. A tá spojitosť, ktorá sa začína na vyučovacích hodinách slovenčiny, pokračuje v literárnom krúžku, vrcholí v časopise Okienko, sa znovu vracia na vyučovacie hodiny.

Okienko, najmä jeho literárnu časť, hodnotí celá trieda. Inokedy učiteľ nechá, aby niekoľko žiakov vyjadrilo vlastný názor na celý časopis, na jednotlivé slohové práce so zdôvodnením svojho stanoviska. V slohových prácach žiaci majú hodnotiť predovšetkým obsah a členenie slohovej práce na odseky, primeranosť, výstižnosť vyjadrenia a nakoniec gramatickú a pravopisnú správnosť. Takéto hodnotenie slohových prác medzi žiakmi môže vyvolať ovzdušie tvorivej aktivity.

Okienko, časopis žiakov a učiteľov Základnej školy Jána Čajaka, je veľkým bohatstvom nielen pre petrovskú základnú školu, ale aj pre dejiny slovenskej vojvodinskej detskej tlače. V Okienku sa vystriedalo mnoho mien a mnoho generácií. Mnohým žiakom Okienko umožnilo, aby literatúra mala účinný podiel na projektovaní ich vlastného života.

Halúzka

Oslavujúc 250. výročie založenia svojej osady a 240. výročie začiatkov školstva v tomto prostredí, majú Selenčania aj ďalší dôvod na hrdosť. Halúzke, časopisu žiakov Základnej školy v Selenči, od svojich začiatkov už viackrát odmenenej, dostala sa ďalšia vzácna pocta. Na celoslovenskej súťaži školských časopisov PROSLAVIS 2008 v Žiline získala tohto roku v konkurencii všetkých slovenských a zahraničných školských časopisov v slovenskom jazyku I. cenu.

Prvé číslo Halúzky vyšlo v roku 1970. Nezištne sa na tejto práci podieľali učiteľky slovenčiny Viera Strehárska a Ružena Šimoniová, kým technickú úpravu mal na starosti učiteľ Karol Burčiar. Časopis vychádzal príležitostne. V roku 1997, k 100. výročiu narodenia spisovateľa Jána Čajaka ml., vyšla Halúzka v novom rúchu a odvtedy vychádza nepretržite ako mesačník až dodnes. Redakčnú radu tvoria profesorky triedneho vyučovania, profesorky slovenčiny a srbciny, profesor výtvarnej kultúry a telesnej výchovy, ako aj samotní žiaci v rámci žurnalistického, literárneho a výtvarného krúžku.

Redakcia časopisu «Halúzka»

Titulná strana

Čestné uznania na celoštátnej súťaži v Žiline získala Halúzka v rokoch 1998, 1999, 2000, 2003 a 2006, I. miesto v roku 2001 a II. miesto v roku 2004. V októbri roku 2007 dostala mimoriadne ocenenie Krajského školského úradu v Žiline a Cenu Matice slovenskej. V tomto, pre Selenču jubilejnom roku sa aj Halúzka pýši novou odmenou, I. cenou.

Koncepcia Halúzky je prispôbena potrebám žiakov. Môžu tu vyjadriť svoje city a umelecké vlohы prostredníctvom literárnych a výtvarných prác, sledovať udalosti v škole a týkajúce sa školy, ako aj robiť rozhovory s učiteľmi v rámci žurnalistického krúžku. Osobnými sú aj rubriky Jazyková poradňa, Zo školskej knižnice, Kalendár,...

Časopis žiakov Základnej školy Jána Kollára v Selenči dostal touto odmenou novú motiváciu pre svoju ďalšiu tvorivú prácu.

Divadlo ako rozprávka vo výchove k citu pre materinský jazyk

Nie náhodou som si vybrala takéto prirovnanie divadla s rozprávkou. Písať o materinskom jazyku v treťom tisícročí pre mnohých nie je módnou, trefnou témou. Vôbec nie zaujímavou pre mladých, ktorých tempo dnešného agresívneho sveta unáša ďaleko od rodného kraja, ďaleko od sna.

Patrím k ľuďom, ktorí ešte snívajú. Snívam o ľudskosti a sviatku vecí. A ku podivu mám ešte dosť sily v sebe tlmočiť svoj sen k srdcu mladým, v rodnej reči, k poznaniu vlastných koreňov, k rešpektovaniu každého jedinca na Zemi. Hľadala som a vždy hľadám rôzne cesty ako môj sen vyrozprávať, tlmočiť. Nateraz sa mi to darí aj prostredníctvom divadla.

Pred niekoľkými dobrými rokmi som založila divadelnú ochotnícku skupinu *Nádej*, ktorá fungovala v rokoch 1983-1993 skoro nepretržite. Potom nasledovala dlhšia prestávka a pred tromi rokmi sa *Nádej* znovuzrodila. Do divadelnej skupiny sa mi podarilo zapojiť skoro celú triedu veľmi šikovných a nadaných stredoškóľakov nadlackerj slovenskej školy. Spolu sme pripravili dve slovenské divadelné hry, a to *Kubo* od J. Hollého a *Starý zalúbenec* od J. Chalupku, s ktorými sme sa predstavili aj na Slovensku. Naše slovenské deti veľmi dobre ovládajú aj rumunský jazyk, takže nebol pre nás problém zahrať úryvok z klasiky rumunskej dramaturgie a to *Un pedagog de școală nouă* od I. L. Caragiale práve na Deň školy. Dnes sú moji stredoškóľáci budúci maturanti, o niekoľko mesiacov budú mať maturitné skúšky a o divadle budú snívať oni. Vystúpia na oveľa zložitejšej a komplexnejšej scéne, a to na scéne života. Želám si z celého srdca, aby ich vystúpenie bolo úspešné, podobné našim divadelným vystúpeniam. Pretože divadlo nás niečo naučilo a veľmi veľa pre nás znamenalo.

Divadlo nás naučilo divadlo – viacej sa rešpektovať a tolerovať. Veľmi si cením dar, ktorý sme s každým našim slovenským vystúpením odovzdali ľuďom a to krásny úsmev a pocit pokoja z nášho hereckého výkonu a z nášho prejavu v materinskej reči. Hrdosť, pokoru a obrovskú lásku k rodnému kraju, ktorou sme boli obopnutí nacelo najmä počas divadelného nacvičovania a divadelného vystúpenia. Moji stredoškóľáci mali a majú schopnosť tvoriť radosť tam, kde to už veľkí pre poznanie nevedia. Ďakujem im, ako aj všetkým tým, ktorí nás nezištne vždy podporovali.

Preto divadlo ako rozprávka. Nakoniec – šťastný koniec. Plný úsmevu, pokoja a lásky od človeka k človeku.

Spomienky na Jána Siráckeho

Na PhDr. Jána Siráckeho, CSc. si spomíname teraz, keď sa napĺňa desať rokov od jeho úmrtia a na budúci rok v máji by sa bol dožil osemdesiatky. Spomíname si na neho najmä my, dolnozemskí Slováci, spomedzi ktorých pochádzal a ktorých mal tak nesmierne rád. Rozmaznával nás menami, ako *moji geregári* a zbožňoval všetko, čo pochádzalo z Dolnej zeme, aj *klbásy*, aj *sľuhovicu*, aj štiplavú papriku. Spomínam si na naše prvé stretnutie v roku 1979, keď sa mi horko-ťažko podarilo dostať na Slovensko s cieľom zúčastniť sa na SAS-e. Potreboval som ale získať štipendium, a preto som sa hneď prihlásil v sídle Matice slovenskej, kde som vtedy ešte nikoho nepoznal. Privítal ma práve Ján Sirácky a s úsmevom na tvári sa ma potmehúdsky opýtal, či tí naši colníci ešte vyčíňajú. Hneď som pochopil a povedal som, že nie a že tu mám aj klbásu, aj koňak, ktorý som šťastne prepašoval, vzápätí sme sa pohostili v typickej, srdečnej dolnozemskej atmosfére a moje problémy sa vzápätí aj vyriešili.

Poznali sme ho teda ako riaditeľa Ústavu pre zahraničných Slovákov v rámci Matice slovenskej, keď predtým pracoval ako vedecký tajomník a redaktor v Historickom ústave SAV a potom ako šéfredaktor Vydavateľstva SAV. Odvtedy sa nám venoval vždy, keď sme boli na školeniach, alebo na kultúrnych podujatiach, predstavoval nám osobnosti kultúrneho a literárneho života v Bratislave, a to nie hocikde, ale práve v Klube spisovateľov, kde nás vďačne pozýval na obedy či večere. Pomáhal nám nakúpiť alebo dostať knihy, či učebnice potrebné v našich dolnozemských školách, alebo knižniciach. Využíval každú príležitosť, aby prišiel medzi nás na Dolnú zem, na konferencie či oslavy a sám prinášal mnoho kníh, o ktorých si myslel, že nám môžu byť užitočné. Sám som bol veľmi hrdý na to, že som ako historik mal jeho knihy priamo od neho, a samozrejme aj s patričným venovaním.

Pri príležitosti svojich šesťdesiatych narodenín prezradil sám o sebe redaktorovi Dušanovi Mikolajovi nasledovné:

Narodil som sa v Báčskom Petrovci v Juhoslávii, kde som aj žil do novembra roku 1946. Vtedy som prišiel študovať na Filozofickú fakultu UK do Bratislavy a natrvalo som tu ostal. Menej je však známe, že v Petrovci som mal nielen kolísku, ale že tam mám aj hroby oboch mojich rodičov. A ešte menej je známe, že obidvaja moji starí otcovia na začiatku 20. storočia šli zarábať na živobytie za šire more do Ameriky, kde matkin otec aj zomrel roku 1926 a tam je aj pochovaný. Z toho vyplýva, že prostredníctvom rodinných zväzkov

som zviazaný nielen so slovenským dolnozemským vystáhovalectvom, ale aj s vystáhovalectvom dolnozemských Slovákov do USA. Až do súčasnosti sa hrdó hlásim k svojmu dolnozemskému pôvodu, k mojim rodákom v Petrovci i vo Vojvodine, ale aj v širšom regióne celej Dolnej zeme a rád chodím medzi všetkých, ktorí tam žijú, ale aj medzi tých, ktorí sa po oslobodení vrátili do vlasti svojich predkov. Mám medzi nimi nielen veľa známych, ale aj hodne priateľov.

Pre nás, dolnozemských Slovákov, ktorí sme skúmali naše korene a našu kultúru či tradície, boli jeho diela alfou a omegou. Spomenul by som aspoň *Sťahovanie Slovákov na Dolnú zem* (1966), potom *Slováci vo svete* (1981) a nakoniec *Dlhé hľadanie domova* (1985). O tomto diele sa avizovane vyjadril spisovateľ Vladimír Mináč nasledovnými slovami:

...Autor teda nie je prvým kronikárom veľkého južného presunu Slovákov, ale je prvým profesionálom, ktorý sa upísal tejto téme – a čo je najdôležitejšie – je prvý, ktorý túto tému pochopil a popísal... To značí aspoň, že už mal nielen chuť a odvahu, ale aj možnosť a podmienky (pôvod, vzdelanie, heuristický výskum) pozrieť sa na dejiny sťahovania, osídľovania a života dolnozemských Slovákov nielen sústredene, ale aj z jediného ústredného pozorovateľského bodu, nielen preto, že obsiahol veľkú väčšinu matérie, ale aj preto, že pociťuje tieto dejiny ako nerozlučnú súčasť centrálnych dejín Slovákov, a to dejín ekonomických, sociálnych i dejín kultúrnych vo všetkých podobách.

Potreba poznať priestorové i historické súvislosti nového osídlenia (ale aj širšie a hlbšie – ústrednú ríň, ústrednú motiváciu dejín Slovákov vo všeobecnosti) bola u dolnozemských Slovákov živšia ako v pôvodnej horniackej vlasti. Súviselo to s pevnejším pocitom súdržnosti s viditeľne spoločným údelom a s obklúčením inonárodným prostredím. Táto potreba vedomia o sebe sa neobmedzovala len na vtedy veľmi úzku vrstvu vzdelancov, ale dotýkala sa aj podstaty presťahovalcov, poddanského ľudu. Aspoň od konca 18. storočia totiž získavajú noví osadníci mocný ekonomický, sociálny i kultúrny predstih voči slovenským poddaným na Hornom Uhorsku. Táto zmena v sociálno-ekonomickej základni mala pozitívny vplyv aj na zrod a vzrast národného a neskôr aj sociálneho povedomia, ako sa to ukázalo najmä v 19. storočí.

Až v našich časoch vlastne po prvý raz plánovite a na najširšej základni skúmame svoju minulosť. Dielo je z tých čiastkových prác, z ktorých sa skladá už bohatá mozaika slovenskej... historickej vedy. Táto práca sa nedá zamlčať ani obísť: každý, kto bude pracovať v tejto oblasti, bude musieť vychádzať z jeho výskumu, ale aj z jeho základných analýz a zovšeobecnení.

Nám Slovákom z Rumunska utkveli v pamäti slová, ktoré vyslovil asi pred trinástimi rokmi v Bratislave: Slováci v Rumunsku mi pripadajú ako svietnik s dvoma sviečkami – jednou bihorskou, vrchárskou, tou druhou nadlacko-banátskou, dolniackou, alebo ak chcete, jednou katolíckou a tou druhou evanjelickou. Urobme všetko, čo je v našich silách,

aby tieto sviece nevyhasli. My sme mu vďační za tieto krásne úvahy a o to viac na neho nemôžeme zabudnúť. Česť jeho pamiatke!

Metodický časopis Celoštátnej slovenskej samosprávy (CSS)

Publikácia vyšla s finančnou podporou
Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Za vydanie zodpovedá
predseda CSS
Ján Fuzik

Redakcia
Edita Pečeňová,
hlavná redaktorka – Maďarsko
Viera Boldocká – Srbsko
Ludmila Šomráková – Rumunsko

Jazyková redaktorka
Zuzana Benková (Slovensko)

Typografia, zalamovanie, príprava do tlače, tlač:
Progresszív Nyomda
Nyomdaipari Szolgáltató Kft. 5600 Békéscsaba, Erkel u. 2.
Technický redaktor: Kovács I. Zoltán

ISBN 978-963-86803-1-0

Náklad: 700 výtlačkov

